

DRUŽINSKI TEDNIK

Mnogi, ki počno najnižkotnejše stvari, imajo na jeziku najbolj vzvišene besede.

Demokrit,
grški modrijan
(okoli l. 400. pr. Kr.)

Leto XI.

Ljubljana 21. septembra 1939.

Štev. 38 (518)

»DRUŽINSKI TEDNIK«

zhaja ob četrtkih. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 14/III. Pošto predal št. 345. Telefon št. 33-32. Račun poštne bran. v Ljubljani št. 15.383. Rokopisov ne vračamo, nefrankiranih dopisov ne sprejemamo. Za odgovor je treba priložiti za 3 dni znamk.

NAROČNINA

1/4 leta 20 din, 1/2 leta 40 din, vse leto 80 din. V Italiji na leto 40 lir. V Franciji 70 frank. V Ameriki 2 1/2 dolarja. Drugod sorazmerno. — Naročnino je plačati vnaprej.

CENE OGLASOV

V tekstem delu: enostopna petlinna vrsta ali njen prostor (višina 3 mm in širina 55 mm) 7 din; v oglasnem delu 450 din. V dvobarvnem tisku cene po dogovoru. Notice: beseda 2 din. Mali oglasi: beseda 1 din. Oglasni davek povsod še posebej. Pri večkratnem naročilu popust.

Danes:

Maginotov utrdbeni pas

(Gl. str. 9)

Rusi v Srednji Evropi

Cetrta delitev Poljske: Nemci naj dobe koridor, Pomorjansko in Šlezijo, Rusi Belo Rusijo in poljsko Ukrajino, ostalo pa okrnjena Poljska pod nemškim ali ruskim protektoratom. — Maška obramba Varšave. — Anotia in Francija ne odstopata.

veliko poglavitje evropske vojne in svetovne zgodovine: Rusija je stopila v Srednjo Evropo.

V nedeljo 17. septembra je sovjetska vlada sporočila poljskemu poslaniku v Moskvi, da so njene čete dobile nalog, vkorakati na Poljsko in vzeti pod svoje okrilje beloruske in ukrajinske manjšine, živeče strnjeno v vzhodnem predelu poljske republike. Kot vzrok je moskovska vlada navedla okoliščino, da je Poljska v razkroju in da njena vlada ne obvlada več položaja.

Tako je poljska tragedija že po dobrih 14 dneh vojne stopila v predzadnjo fazo.

Ceprav smo zadnje čase vajeni že vseh mogočih presenečenj, je novica o marširanju sovjetskih armad na Poljsko prišla precej nepričakovano. Sicer so listi zadnje dni dokaj določno namigavali, da Moskva nekaj pripravlja, vendar ni vsaj za zdaj še nihče resno pričakoval takšnega razpleta, najmanj pa London in Pariz.

Vojaske položaj Poljske se je od srede preteklega tedna tako rekoč od ure do ure slabšal. Francoska poročila so sicer vedela povedati, da so Nemci vrgli okoli 11 divizij s poljskega bojišča na francosko mejo, toda Poljaki te razbremenitve očitno niso pridali občutili. Varšava se je resda še zmerom uspešno branila, zato je pa nemško vojaštvo tem nevzdržnejše prodiralo vzhodno od prestolnice proti Brestu Litovskemu, v centru fronte in na jugu, v nekdanji Galiciji; tam so Nemci skoraj brez boja zavzeli iz svetovne vojne znano trdnjavo Przemyśl in prodrli celo do Lvova.

Brest Litovsk in Lvov: dve mesti, ki veljata za skrajni zahodni točki beloruskega in ukrajinskega življa na Poljskem. Če hočemo iz dogodkov na bojišču sklepati na vzroke moskovskega nastopa, nam bo pojasnilo hitro pri roki. Dve možnosti prideta v poštev: ali so se Rusi in Nemci vnaprej dogovorili, da bodo Rusi vkorakali na Poljsko, in kdaj; v tem primeru je razumljivo, da je prišel za Ruse znak za marširanje ravno v trenutku, ko so Nemci prodrli do poljsko-ukrajinske narodnostne meje in ni bilo več pričakovati, da bi jih Poljaki mogli vreči nazaj. Druga možnost je, sodeč po dosedanjem funkcioniranju nemško-ruske pogodbe, manj verjetna, možnost namreč, da se Berlin in Moskva nista dogovorila o načinu in času ruskega posega v dogodke: v tem primeru bi bilo rusko vkorakanje na Poljsko dokaz, da si Moskva ne da vzeti ukrajinskega in beloruskega dela Poljske. Za drugo možnost bi utegnili govoriti okoliščina, da se je Moskva tik pred vkorakanjem na Poljsko na hitro pobotala s Tokiom.

General Ironside, šef britanskega generalnega štaba, fotografiran s pipo v ustih in pijsko masko in jekleno čelado v roki pred vojnim ministrstvom v Londonu

V vojaškem taborišču

skaga bojišča na francosko mejo, toda Poljaki te razbremenitve očitno niso pridali občutili. Varšava se je resda še zmerom uspešno branila, zato je pa nemško vojaštvo tem nevzdržnejše prodiralo vzhodno od prestolnice proti Brestu Litovskemu, v centru fronte in na jugu, v nekdanji Galiciji; tam so Nemci skoraj brez boja zavzeli iz svetovne vojne znano trdnjavo Przemyśl in prodrli celo do Lvova.

Brest Litovsk in Lvov: dve mesti, ki veljata za skrajni zahodni točki beloruskega in ukrajinskega življa na Poljskem. Če hočemo iz dogodkov na bojišču sklepati na vzroke moskovskega nastopa, nam bo pojasnilo hitro pri roki. Dve možnosti prideta v poštev: ali so se Rusi in Nemci vnaprej dogovorili, da bodo Rusi vkorakali na Poljsko, in kdaj; v tem primeru je razumljivo, da je prišel za Ruse znak za marširanje ravno v trenutku, ko so Nemci prodrli do poljsko-ukrajinske narodnostne meje in ni bilo več pričakovati, da bi jih Poljaki mogli vreči nazaj. Druga možnost je, sodeč po dosedanjem funkcioniranju nemško-ruske pogodbe, manj verjetna, možnost namreč, da se Berlin in Moskva nista dogovorila o načinu in času ruskega posega v dogodke: v tem primeru bi bilo rusko vkorakanje na Poljsko dokaz, da si Moskva ne da vzeti ukrajinskega in beloruskega dela Poljske. Za drugo možnost bi utegnili govoriti okoliščina, da se je Moskva tik pred vkorakanjem na Poljsko na hitro pobotala s Tokiom.

V trenutku ko to pišemo, Poljaki še zmerom junaško branijo svojo prestolnico. Tudi drugod se poljski oddelki trdovratno upirajo prodirajočim Nemcem. Nasprotno pa prodirajo Rusi po dosedanjih poročilih tako rekoč brez odpora in so že v treh dneh prišli do Bresta Litovskega (250 km zračne črte od meje).

Ko bo ta članek v rokah naših bralcev, Poljske v dosedanjih oblikah ne bo več, vsaj na zemljevidu ne. Takrat se bo začela poslednja faza njene tragedije: delitev Poljske, že četrta v njeni zgodovini.

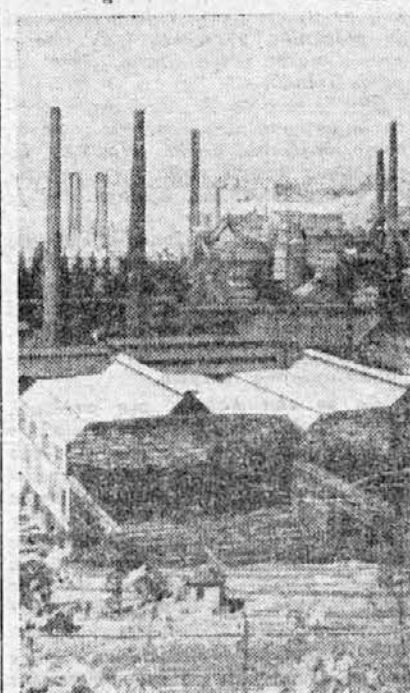
Pretresljiva je ta tragedija, tem pretresljivejša, ker je od obstoja velike, močne in neodvisne 35 milijonske države in njene smrti minilo komaj dobrih štirinajst dni.

Demarkacijska črta med rusko in nemško vojsko še ni določena. Verjetno je pa, da pojde ob narodnostni meji, t. j. nekako iz Suwalkija čez

Bjalistok, Brest Litovsk, vzhodno od Lublina in Ravaruske na Lvov in nato naravnost na Karpate. Demarkacijska črta se utegne v glavnem kriti z novo mejo med Rusijo in bodočo Poljsko. Nemci bi dobili koridor in Šlezijo, drugo bi pa ostalo okrnjena Poljska. Nova poljska država naj bi postala podoben nemški protektorat kakor Češko-Moravska; štela bi še zmerom kakšnih 15 do 18 milijonov ljudi.

Ruski vpad na Poljsko je rodil še eno posledico, vredno vse pozornosti: zasedbo poljske Ukrajine so Rusi pomaknili svojo mejo na Karpate, t. j. tako daleč v Srednjo Evropo, kakor so bili doslej samo v marcu 1915., kmalu po začetku svetovne vojne. To je zanimivo posebno za Madžare, nove mejaše Sovjetske Rusije. Budimpešta si tega mejaštva nič kaj ne želi, ker je lani pristopila k protikominternskemu paktu. Toda omeniti velja, da ne gre samo Rusom za uslugo za ustvaritev skupne meje med obema državama; skoraj prav toliko so k temu pripomogli Madžari sami, ko so si lani prisvojili Podkarpatsko Rusijo, t. j. tisti skrajni vzhodni del Češkoslovaške, ki bi jih sicer ločil od soseščine z Rusi.

Na zahodni fronti ni bilo ta teden nič novega. Observer.

Z zahodnega bojišča: nemško industrijsko mesto Saarbrücken, tik ob nemško-francoski meji

Tehtno proučevanje

Ko so v Londonu izvedeli o ruskem vkorakanju na Poljsko, so uradni zastopniki izjavili diplomatskemu uredniku Reuterja, da vlada splošen vtis, da je zaradi ruskega napada na Poljsko nastal nov položaj, ki ga je treba kar najresneje proučiti, preden bo mogoče ugotoviti posledice tega dejstva in njegov vpliv na bodoči potek boja. (Reuter.)

Izjava tega Reuterjevega poročila objavljene 17. septembra, zbuja, da je pri sestavi poročila sodeloval g. Chamberlain.

Kakaj so Rusi napadli?

Londonski »Daily Express« piše, da Stalin odločil za vojaško inicijato na Poljskem zato, da ne bi zasedli vse Poljske.

Prizna prevladujoče mnenje, da je a samo izrabila priložnost, da bi svoj vpliv v Evropi in obkrožila, da bi se pojavila Velika Britanija na ruski meji.

Rimska »Tribuna« meni, da se sija odločila za intervencijo em zato, da ne bi vsa Poljska v nemško oblast. V Rimu mi da je trajno sodelovanje med in Nemčijo zelo problema.

Hitlerjeve izjave

septembra t. l. je imel Hitler govor v Gdansk. Med drugim al: »Nemčija je z največjim sa ajevanjem pristala na zahodu jugu na dokončno stanje sedanja.«

Bonnet

dsednik francoske vlade Dalad je prejšnji teden izvedel napo no preosnovno svoje vlade v voja abinet. Najznačilnejše pri tej preosnovi je okoliščina, da Bonnet ni več zunanji minister, dobil je mnogo manj pomembni resor pravosodnega ministrstva, zunanje ministrstvo je pa prevzel Daladier sam. Baje se je Bonnet zavzemal za sklenitev separatne ga miru.

Japonska sodba

Japonski list »Asahi Šimbun« piše, da zasledujejo Rusi z vdorom v Evropo samo en cilj: boljševizacijo Evrope. Drugi tokijski listi pa ugotavljajo, da pomenijo dogodki po 23. avgustu t. l. predvsem popoln poraz Chamberlainove lanske in letošnje osebne politike. Po sodbi japonskega tiska je bil Chamberlainov glavni cilj pri lanskem žrtvovanju Češkoslovaške, usmeriti nemški napad proti Rusiji in potisniti sovjete iz Evrope. Dosegel je pa ravno nasprotno: Nemčija in Rusija sta danes zaveznici in Rusija ni bila še nikdar tako globoko v Srednji Evropi, kakor je danes. Politika g. Chamberlaina, pravijo japonski listi, ni mogla uspeti, ker so Rusi izpregledali njegove namene, ko je Nemcem ponujal 1 milijardo funtov (250 milijard din), ob istem času pa zavlačeval pogajanja v Moskvi. Listi se izprašujejo, kaj se bo moralo še zgoditi, preden se bo Chamberlain umaknil dajnovidnejšim britanskim državnikom. Glavni vzrok Chamberlainovega zunanjepolitičnega neuspeha vidi japonski tisk v okoliščini, da

Drobiž

Herojska Varšava. Kljub ruskemu vkorakanju na Poljsko, kljub strahovitemu nemškemu bombardiranju se Varšava še zmerom junaško upira. Njen boj je tem bolj občudovanja vreden, ker se bori na mrtvi straži in njeni branilci dobro vedo, da morejo zmagati samo moralno. Herojsvo varšavske obrambe priznavajo celo nasprotniki.

Angleži in Francozi bodo v Moskvi protestirali proti ruskemu vpadu na Poljsko, ne bodo pa Rusiji napovedali vojne, ker bi to rodilo nepregledne posledice v Indiji in na Daljnem vzhodu sploh. Sicer pa izjavljajo v Londonu in Parizu, da bosta Anglija in Francija kljub ruski intervenciji nadaljevali vojno do zmagovitega konca.

Po sodbi svetnika japonskega poslaštva v Washingtonu, ki se je te dni vrnil na Japonsko, je le še vprašanje nekaj tednov ali celo dni, da stopi tudi USA v vojno proti Nemčiji. Tako vsaj piše jokohamski list »Jūsimuri«. Po sodbi omenjenega japonskega diplomata je razpoloženje v Združenih državah danes mnogo bolj napeto kakor leta 1914, ko je javnost zelo dolgo omahovala, ali naj se USA udeleži vojne, ali naj pa ostane nevtralna.

V Rimu mislijo, da bo Nemčija po zmagi na Poljskem predlagala Angliji in Franciji sklenitev miru, pod pogojem, da dobi še kolonije.

Družinski tednik

Babilonski stolp

Te dni, ko sem sedel zvečer pri svojem radijskem aparatu, sem se začel zavedati, da se je prav lahko bojevati po dobri večerji, v toplih copalah ob radijskih poročilih. Tam namreč ne slišiš grmenja topov in tudi ne vidiš strahotnih posledic velike vojne. Visti, ki jih poročajo radijski napovedovalci, ne delujejo na nas neposredno, kaj mirno poslušamo, da je to ali ono topništvo obstreljevalo to ali ono mesto, da je bilo toliko mrtvih in toliko ranjenih. V srčnem položaju smo, ki so ga deležne nevtalne države, da vse te grozote opazujemo le od daleč.

Zadnjič so Nemci pripeljali pred radijski mikrofoni nekega ujetega poljskega častnika. Pripovedoval je, da so se poljski vojaki borili kakor levi, toda brez jeklenih čelad na glavah. Povedal je tudi, da so naskakovali in ustavljali tanke s puškami in bajoneti. Lahko sem si predstavljal, kako je to bilo. Dve ugotovitvi, ki sta mi dali veliko misliti.

Sedanja vojna je vse bolj strašna, kakor je bila zadnja svetovna vojna. Tedaj namreč še ni bilo radia in tudi časopisne vesti niso prihajale s takšno nagljo, kakor prihajajo danes. Toda to ni najhujše. Najhujše je to, da so vse te vesti na svoj način poročane. Tisto, kar oddaja ena stran, je preračunano po svojem učinku za nasprotno stran in za nevtalne države. Vse postaje oddajajo pod prevezo informativnosti in resničnosti. Ta beseda, propaganda, namreč, je postala moderna šola v poslednjih letih. Kako nevarna je, tega se še zavedamo ne. Njen namen je, sovržniku jemati moralo in vplivati na nevtalne države glede njih za držanja.

Današnje radijske postaje delajo propagando. Z drugimi besedami: vsi radijski poročajo resnico, včasih prikrivajo resnico, včasih pa poročajo čisto izmišljene stvari. In ker je ta način tako uspešen, ni nič čudnega, da so skoraj vse bojujoče strani uvedle poročanje v tej obliki. Nemci poročajo v francoščini, nemščini, poljščini, Francozi v nemščini, angleščini, češčini, poljščini itd. Londonska radijska postaja oddaja v osmih ali devetih jezikih svoja poročila. Včasih se človeku zdi, kakor da bi ljudje zidali drugi babilonski stolp in ko da bi se jim pri tej zidavi zmešali jeziki.

To, kar danes ljudje počno pred radijskimi mikrofoni, se imenuje „radijska vojna“ in „vojna živcev“. Vsi smo kolikor toliko žrtve te vojne, samo s to razliko, da se nekateri tega zavedajo, drugi pa ne. Toda, ko prideš na cesto, v gostilno ali kavarno in ko prestopiš prag pisarne, vselej te dobri znanci in prijatelji presenečijo z novimi, da, najnovejšimi informacijami, ki so delno plod bujne fantazije, delno pa posledica radijske propagande. Včasih ljudje kar zmešajo pojme in iz tega nastanejo prav gorostasne vesti. Te vesti kajpak na svojem potovanju po svetu še rastejo in se večajo, se dopolnjujejo in po

Pomlajevalna afera pred novosadskim sodiščem

Ali je Rada Marić, ki so mu vzeli desno spolno žlezo, sposoben za vojaško službo?

Novi Sad, septembra.

Pred novosadskim sodiščem so te dni spet obravnavali zelo zanimivo afero o pomlajevanju s pomočjo presaditve spolnih žlez mladega človeka na starega, že onemoglega moškega. Ta afera ima kaj nenavadno ozadje, ki sega še v leto 1936.

Kirurg dr. Slavko Uzelac iz Novega Sada je tedaj prvič v naši državi izvršil pomlajevalno operacijo. Presadil je desno spolno žilo krepkega mladca, ki je nekemu starejšemu Beograđanu, čigar ime je pa še danes neznano. Sprva se je mladenič, ime mu je Rada Marić, zadovoljil z odškodnino 4.000 din, pozneje se je pa premislil. Dejal je zdravniku, da je trpel pri operaciji hude bolečine in da je po njej začutil za 60 % zmanjšano spolno sposobnost. Prišlo je do tožbe.

Pri razpravi, ki se je vršila 23. avgusta 1937. pred novosadskim okrajnim sodiščem, so sodniki oba obtožena, dr. Uzelca in dr. Petra Petrovića, kasacijsko sodišče pa to razsodbo razveljavilo in ta prišla zadeva pred glavni zdravniški svet. Ta je moral izreči svojo so-

tem, ali je Rada Marić res tako rekoč skoraj nesposoben za ženitev in za vojaško službo.

Na razpravi te dni se je dr. Uzelac zagovarjal sam, Rada je imel pa svojega zagovornika. Dr. Uzelac ni povedal ničesar novega. Dejal je, da se je oglasil pri njem neki že starejši, bogat Beograđanin in ga prosil naj ga operativno pomladi. Dr. Uzelac je poiskal primerne mladence — Rada Marića — mu ponudil odškodnino, kakršna mu gre, in prenesel njegovo desno spolno žlezo staremu gospodu. Trdi, da je operacija popolnoma uspela. Mladi Marić pa ni popolnoma tega mnenja.

Marić je izpovedal, da mu zdravnik ni povedal, kakšne bolečine bo moral pretrpeti, da je bil v hudi stiski, ko je sprejel to ponudbo in da ni vedel, da bo imel ta operativni posežek takšne zle posledice za vse življenje. Rada vidi

naj ne operira njenega sina, češ da mu bo to zanesljivo škodilo. Dr. Uzelac je najprej tajil, da bi poznal Rada, potlej je pa le priznal, da ga pozna. Potolajši je mater, da je operacija čisto lahka in nenevarna. Mati je pa dejala, da je njen sin še mladoleten in da ona kot mati kaj takšnega ne dovoli. Kljub temu je dr. Uzelac njenega sina operiral.

Glavni zdravstveni svet je pa ugotovil, da s tem, če je dr. Uzelac vzel mlademu Mariću desno spolno žlezo, leve spolne žleze ni prav nič poškodoval in je ostala nedotaknjena, zdrava in normalna. Ta operacija ni imela nikakršnega kvarnega vpliva na organizem, ker je ostala druga žleza zdrava.

Po drugi strani je bil zdravstveni svet mnenja, da se ta operacija ne more imeti za poškodbo enega dela organizma, pa tudi ne za odstranjenje

navadi na vseh teh vesteh — i trohice resnice.

Mi v Jugoslaviji smo nevtalni, želimo ostati tudi v bodoče. Da vseh nas je, da tudi v bodoče svoje normalno življenje, da nimamo za svoje delo in da upamo tujim propagandam in vernim malodušnežem, ki tako prekuščujejo z najnovejšimi camii. Veliko jih je takšnih, ki širjenje alarmantnih in senznih vestih v veliko veselje in z

Te dni so v Beogradu strog novali šest ljudi, ker so razširili resnične in alarmantne vesti. T se je zgodilo v Beogradu, lah dene tudi vsakogar v Zagrebu Ljubljani. Zato naj vsakdo paz govori in kaj dela. Vsakdo, k naša neresnične vesti, naj se z da je to delo nečastno in da ne biti koristno ne za državo ne z sameznika. Vsakdo izmed nas je ko vesel, da je pri nas tako, l je, da imamo vsega v izobilju i nam ni treba doživljati strahot, kršne preživljajo prav ta čas i tere evropske države. Naša dolžnost je, da ostanemo sleherni med nami miren, pri svojem delu in v svojem poklicu. Za našo nevtalnost in za našo varnost bosta poskrbeli naša vlada in naša junaška vojska!

H. K.

Politični teden

V obilici političnih dogodkov, ki so se vrstili drug za drugim z bliskovito nagljo, se je kakor grom iz vedrega neba preteklo nedeljo zvedelo, da misli SSSR intervenirati v poljskem vprašanju. V noči od sobote na nedeljo je namreč sovjetska vlada sporočila poljskemu poslaniku v Moskvi, da je za Rusijo prenehala obstajati poljska država, da je Poljska v razpadu in da ne kaže več znakov življenja. Rusija je zavzela stališče, da so vsi dogovori med Rusijo

se Nemcem se upirajo, v kratkem času. Nemci si posebno prizadevajo, da bi preprečili zvezo med Poljsko in Rumunijo, kamor se zateka poljsko prebivalstvo.

Prodiranje Rusov in Nemcev je zbudilo vznemirjenje na Madžarskem in v Rumuniji. Oborožene poljske čete, ki niso mogle zdržati napadov, so v večjem številu prestopile meje sosednjih držav, posebno pa Rumunije, Litve in Lotiške.

OKVIRJI

SLIKE, FOTOGRAFIJE, GOBELINE
JULIJ KLEIN
LJUBLJANA, Wolfova ul. 4

Poljske. — polni svoje obveznosti do

Veliko pozornost je zbudila vest enega najuglednejših londonskih listov, ki naglašajo, da se je Stalin odločil za vojaško intervencijo na Poljskem samo zato, da ne bi Nemci okupirali vse Poljske. Rusija namreč ne želi imeti za mejaša Velike Nemčije.

Nemci so pozvali Varšavo, naj se preda, sicer jo bodo popolnoma razbili. Varšavski župan je izjavil, da jo bodo branili do konca, zato so jo Nemci začeli strahovito napadati.

Vrhovni poveljnik ruske vojske general Vorosilov in načelnik nemškega generalnega štaba general Brauchitsch sta se sestala v Brestu Litovskem, da bi določila mejo med Nemčijo in Rusijo na Poljskem.

Plačajte naročnino!

Nov stanovanjski blok bo zgradil Pokojninski zavod v Ljubljani ob budoči Muzejski in Nunski ulici. Blok bo štel pet petnadstropnih hiš, ki se bodo držale druga druge in bo v njih okrog 80 stanovanj. Vsako stanovanje bo imelo lep steklen balkon. Stanovanja bodo enosobna, dvosobna, trisobna in štirisobna z vsem modernim komfortom in precej udobna. Ves blok bo stal 12 milijonov dinarjev. Pokojninski zavod je že razpisal vsa dela in jih bo v kratkem oddal.

Zagonetna smrtna nesreča se je pripetila pretekli teden na Skofljici, kjer so orožniki ob železniški progi našli 80letnega starčka Ivana Königa iz Starrega Loga pri Kočevju. Starček je ležal tam s prebito lobanjo in je kmalu nato izdihnil. Zdaj ne vedo, kako se je nesreča pripetila. Skrivnost svoje smrti je starček odnesel s seboj.

Kolektivno razstavo svojih del je priredil priznani slikar Franc Stiplovec v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani. Slikar je po rodu iz Primorja, zdaj pa stalno živi v Krškem. Razstavljal je že skoraj po vseh evropskih razstaviščih, po daljšem čas-

izdač — brošuro s planom, ki jo je pred letalskimi napadi in seznamom strupov ter navodili za prvo pomoč. Razen tega so v brošuri navodila za oddaljevanje prebivalstva v času napada in kratak popis različnih zavetišč, njih notranje ureditve in uporabe. Mesno poglavarstvo bo razdelilo brošure med hišne posestnike, ki je njihova dolžnost, da z njo seznanijo vse hišne članke in da brošuro shranijo. Za knjižico bo vsakdo povrnil samo 1 din za stroške.

Zemlja je zasula 34letnega delavca Izidorja Njegovca iz Varazdina. S 50letnim Andrejem Kozaličem je delal v kamnolomu, pa se je na lepem nanju vsul plaz zemlje in ju zasul. Kmetje, ki so delali v bližini, so jima prišli takoj na pomoč in ju odkopali, toda Njegovec je bil že mrtel. Kozaliča so nevarno ranjenega prepeljali v bolnišnico.

Listek „Družinskega tednika“

Kaj moj pes vse zna

Ali živite sami? Vam to ni všeč? Zakaj si ne omislite psa, ki vam bi nadomestil živo bitje?

To se je namreč posrečilo gospodični Mary Bringhurstovi, telovadni učiteljici na neki visoki šoli v Atlanti v ameriški državi Georgia. Gospodična Bringhurstova ima štiri leta starega nemškega ovčarja, po imenu Copper, ta pes zna storiti nešteto stvari, ki niso prav nič podobne pasjim zmognostim: zapirati okna, dvigniti telefonsko slušalko, odpreti vrata pri garaži, poiskati iz predala svež robc in predal pri tem odpreti in zapreti, zrakljati slamnjače in blazine in stepati preproge. Nekoč je celo zdravil svojo gospodinjico, ko je obolela za hripo.

Copper je varietetski pes, nam je izjavila gospodična Bringhurstova. »Tovariš mi je in skoraj toliko kakor družinski član. Poslušen je in reagira takoj na pogovor in znake, uči se pa tako lahko, da je včasih že kar nenavadno. Ne, stalnega učitelja nimamo. Češar se je bil naučil, se je naučil mimogrede in pri igranju. Ko sem si skušala pred kratkim zaželežiti vse njegove zmognosti, sem prišla do visokega števila 125! In še sem prepričana, da sem kakšno njegovo sposobnost pozabila.«

Ali nam ne bi morda popisali

potek dneva, kakršnega preživi vaš pes Copper pri vas? sem predlagala.

»Dan se prične tedaj, ko ob sedmih zjutraj zazvoni moja budilka, je dejala gospodična Bringhurstova. »Copper spi ob vznjoju moje postelje in se navadno ob zvonitvi prvi zbudi. Če je jutro mrzlo, gre k oknu in ga s svojimi velikimi šapami potegne navzdol in zapre. Potlej poišče moje copate, jih prinese k vznjoju postelje in me zbudi. Ali ni to dobra postrežba?«

»Pri zajtrku,« je nadaljevala gospodična Bringhurstova, »ima Copper svoj stol in ga porine k oknu. Ne, ne je pri mizi,« je hitro pristavila. »Toda nekaj boljšega zna. Zna si sam pripraviti svoj zajtrk. Pogledajte...«

Podali smo se, Copper njegova gospodinja in pisateljica tega članka, v kuhinjo. Okna so bila zastarta. »Ne vidim dobro,« je dejala gospodična Bringhurstova. Že se je veliki pes vzel na zadnji nogi in s prednjo šapo zavrtel električno stikalo.

»Zdaj je že bolje,« je dejala njegova gospodinja. »Zdaj bova pa zajtrkovala.«

Spretno, toda prav z lahkoto se je povzpela Copper na stol, približno tako visok, kakor je okenska polica. Na oknu je stal zvonec, eden tistih staromodnih šolskih zvoncev, ki jih udarimo in potem zazvone. Gospodična Bringhurstova je namazala dve rezini kruha z medom in maslom in mi podala eno rezino. Sedli sva in jedli, pes je pa sedel zraven naju na tla in čakal.

Na lepem je velika, kosmata šapa precej nemilo zazibala zvonce. Hitro sem ponudila Copperu ostanek svoje-

ga kruha, toda obrnil se je z izrazom odpora.

»Ne, hrane ne jemlje od nikogar drugega kakor od mene,« je smehljaje se dejala gospodična Bringhurstova. »Če bi drugi ljubitelji psov naučili svoje pse takšnega vedenja, zastrupljavci psov ne bi imeli več toliko uspehov.«

»Sicer,« je nadaljevala, »moraš biti pa res zelo lačen, Copper. Zadoljila se bova s šaro, kaj ne? Nikoli ne uporabljamo svoje peči,« mi je pojasnila, »namesto tega ima v njej Copper svojo hrano, šaro in pasje kolačke.«

Pes je medtem že odprl vrata peči in v potegnil iz nje posodo s šaro, svojo najljubšo stvar. Medtem, ko je Copper izročil svojo šaro, je upiral oči v lonec pod likom. Bil je prazen.

»Prinesi sem svoj lonec,« je dejala gospodična Bringhurstova, in takoj je Copper pustil svoj pasji kolaček, z gobcem dvignil lonec in ga prinesel svoji gospodinjici, da bi ga napolnila.

»Ali bi si rad očistil zobe?« je vprašala Copperova lastnica.

Če se zna kakšen pes zarežati, potlej je to storil Copper. Stelkel je v kopalnico in se vrnil z oguljeno ščetko za zobe v gobcu. Potlej je sedel na zadnji taci in se — kakor je treba — nagnil nad lik. Tedaj mu je gospodična Bringhurstova stisnila na ščetko doberšen trak zobne paste in obrnila pipico. Ščetkala mu je zobe dokaj nemilo, toda Copperu je to očitno vseseno zelo prišlo.

Opazoval me je pri umivanju zob, mi je smeje se pripovedovala, in se je tako dolgo smukal okrog mene, da sem ga naučila isto. Zdi se mi, da

mu je okus po zobni pasti tako silno všeč.

»Kako bi pa bilo Copper, če bi šli malo na izprehod?« se je obrnila k psu. »Popelji z nama tudi najino prijateljico.«

Copper me je prijel za zapestje, kaj česa vsega so zmogli njegovi ostrbi zobje in me popeljal ven. Z enim samim, presenetljivo spretnim skokom se je pognal skozi odprto okno avtomobila na oblažen sedež zraven krmila. Gospodična Bringhurstova se je še nekoliko mudila v hiši, tedaj je pa na lepem zadonela avtomobilska trobilja. Copper je hotel reči: »Podvizaj se!«

»Rada bi prišla,« je zavpila gospodična Bringhurstova. »Potrebujem pa še robček in ključ od avtomobila. Poišči oboje!«

Z enim samim skokom je Copper skočil iz avtomobila in stekel mimo nas v hišo. Slišati je bilo škripanje predala, potlej pa nekakšno zvončkanje. Copper se je vrnil iz hiše s svežim robcem v gobcu. Oddal ga je svoji gospodinjici, potlej se je pa spet vrnil v hišo in prinesel ključe.

Copperovo veselje do trobljenja bi me pred kratkim skoraj stalo 5 dolarjev,« je omenila gospodična Bringhurstova smeje se. »Nekoga dne sem se peljala nakupovat, Copper sem pustila v avtu. Čez nekaj minut je prišel na vso moč trobiti. Toda slučajno nisem mogla takoj do njega in ko sem se hotela vrniti k avtu, sem videla tam že kopico ljudi, ki so gledali, kako je neki stražnik zapisoval mojega psa zaradi kaljenja cestnega reda in zaradi nepotrebnega hrupa. Vedela sem, da si moram hitro kaj pametnega izmisliti in po-

šepetala sem Copperu nekaj na uho. Tedaj se je moj pes postavil pokoncu in se skušal priklopiti stražniku z raznimi umetnijami. Pomagalo je. Stražnik nama je prizanesel. Toda zdaj sem morala dati delati posebno kovinasto pokrivalo, ki ga poveznem čez trobilo, sicer ne bi mogla pustiti Coppera nekaj časa samega v avtomobilu.«

»Najbolj smešno,« je zaključila svoje pripovedovanje gospodična Bringhurstova, »je bilo pa to, kako me je Copper zdravil, ko sem obolela za lašno hripo. Zaprl in zastrel je okna, ugasnil električno luč in ko sem mu zapovedala, mi je prinesel blazine in vse, česar sem želela. Izkazalo se je, da je skoraj tako spreten kakor kakšna bolniška sestra. Ko je vse to storil in ko sem se zmerom negibno ležala v postelji, je postal čisto nesrečen. Odepljal je v kuhinjo in stisla sem ga, kako je tam nekaj odpiral. Nekaj trenutkov nato se je vrnil z velikim pasjim kolačkom v gobcu. Položil mi ga je na blazino. Najbrže je upal, da mi bo to pomagalo.«

Copper se rad igra z žogo, tudi pipo vzame v gobec, nataknejo mu očala in čepico, pa je „gospod“. Poje, hodi po zadnjih nogah in zna še marsikaj nenavadnega. Če zazvoni telefon, dvigne slušalko in zalaja vanjo svoj prvi odgovor.

»Se nečesa bi ga rada naučila,« je dejala gospodična Bringhurstova, »namreč, da bi se privadil položiti svoje uho na slušalo, če dvigne slušalko. Ali ne bi bilo imenitno, če bi mu mogla lepega dne telefonirati?« Copper, zapri okna, takoj bo deževalo!

Marguerite Steedmanova
(The New York Sun)

Lov na »leoparda« sredi Newyorka

»Državni sovražnik št. 1« in njegovi zločini

Newyork, septembra.

»Leopard« ni potuhnjena štirinožec, prebivalec afriške džungle, temveč dvonožna zver, doma iz newyorškega podzemlja. Star je 42 let in se piše Louis Buchalter. Njegovi sorodniki in znanci ga imenujejo Lepke, kar v njihovem jeziku pomeni toliko ko Louis — newyorško podzemlje ga je pa krstilo za »leoparda«. Ta častni naziv so mu dali zato, ker je eden najbolj krviželjnih in surovih zločincev, ki že dalj časa trepetajo pred njim ves Newyork. Pred njim newyorški alfati ni več varni. On in njegov tovariš »Gurrah« Scharpiro sta organizatorja in vodje precej donosnega podjetja, »pokroviteljske družbe« krznenih in sploh oblačilne industrije. Razen tega sta svoje mreže razpredla tudi v delavske organizacije teh dveh strok in Lepke, »leopard«, je vtaknil ogromne vsote denarja tudi v tihotapstvo mamil. Tako

Bernfielda so prepeljali v bolnišnico, kjer so ugotovili, da ima počeno lobanjo. Toda še zmerom se ni vdal. V tretje gre rado, pravi pregovor. Eden izmed leopardovih banditov ga je zalezoval pred njegovo hišo in mu pljusnil v obraz steklenico neke zelo jedke tekočine. Rezultat je bil, da je Bernfield izgubil oko. Zdaj se je vdal. Dvakrat po sto tisoč dolarjev na leto mora od takrat plačati Lepkeju, da je v milosti njegove tolpe.

Zvepleno kislino uporablja Lepkejeva tolpa tudi zato, da svoje lastne člane pripravi k pameti. Tako je hotel Lepke delavsko zvezo dobiti sam v svoje roke. Zato je moral najprej na odločilna mesta postaviti svoje ljudi. Enega izmed pogumnih uradnikov, ki se ni hotel pokoriti njegovemu ukaz, Harryja Goodmana, so Lepkejevi ljudje tako obdelali z žvepleno kislino, da je moral plačati v bolnišnici, kjer so ga zakrpali, 8500 dolarjev. Policija je bila brez moči, ker se Lepkejeve žrtve niso upale z besedo na dan. Pred komisijo je na primer neki uradnik zveze krznarjev na fotografiji spoznal Lepkeja kot možkega, ki se je nekoč sestel s predsednikom zveze. Ko so ga po tleji z Lepkejem soočili, je dejal, da se je zmotil.

Leopard se je pa ujel nekoč pri tihotapstvu z mamili, ki je v Združenih državah zelo kaznivo. Tajna policija se mu je pri tem poslu obesila za pete. Posrečilo se ji je prijeti Lepkeja in Gurraha. Zakon pa predpisuje, da se tudi najhujši zločinec za čas preiskave lahko odkupi z denarjem. Tako sta se tudi gangstra s 15.000 dolarji odkupila. Od takrat ju pa niso več videli, pač pa občutili njihove digne zločine. To je bilo pred kakšnimi dvema leti. Odtlej lov na leoparda po newyorških ulicah še ni imel uspeha.

Nevarna zaščitnica ženske časti

Quito, septembra.

Boljša družba glavnega mesta države Ekvadorja, Quita, govori samo o neki izredno lepi študentki Beti Barberinovi, ki jo časopisi imenujejo »deklica z morsko zelenimi očmi«.

Ta lepota z zelenimi očmi je prevzela nase težko dolžnost, da brani ogroženo žensko čast in to zelo energično. Tako je zbloksala študenta Lopez Otahova, mulata, ki se je predzrnil na ulici jo nagovoriti. Potem ga je celo pozvala na dvoboj.

Ko je policija zvedela za ta čudni dvoboj, je takoj prepovedala to borbo na življenje in smrt. Toda lepa Beti se ni pomirila, temveč je izjavila policiji, da bo vseeno uresničila svojo namero in kaznovala predzrnega študenta za njegovo predrznost, ki jo mora plačati z lastnim življenjem. Da se ji je javno oprostil, jo prav nič ne gane.

Razvpiti ameriški gangster Lepke, čigar pravo ime je Louis Buchalter, ki ga zdaj lovi vsa Amerika. Lepke mora priti živ ali mrtve v roke pravice. Na njegovo glavo je razpisana nagrada 30.000 dolarjev (1.350.000 din).

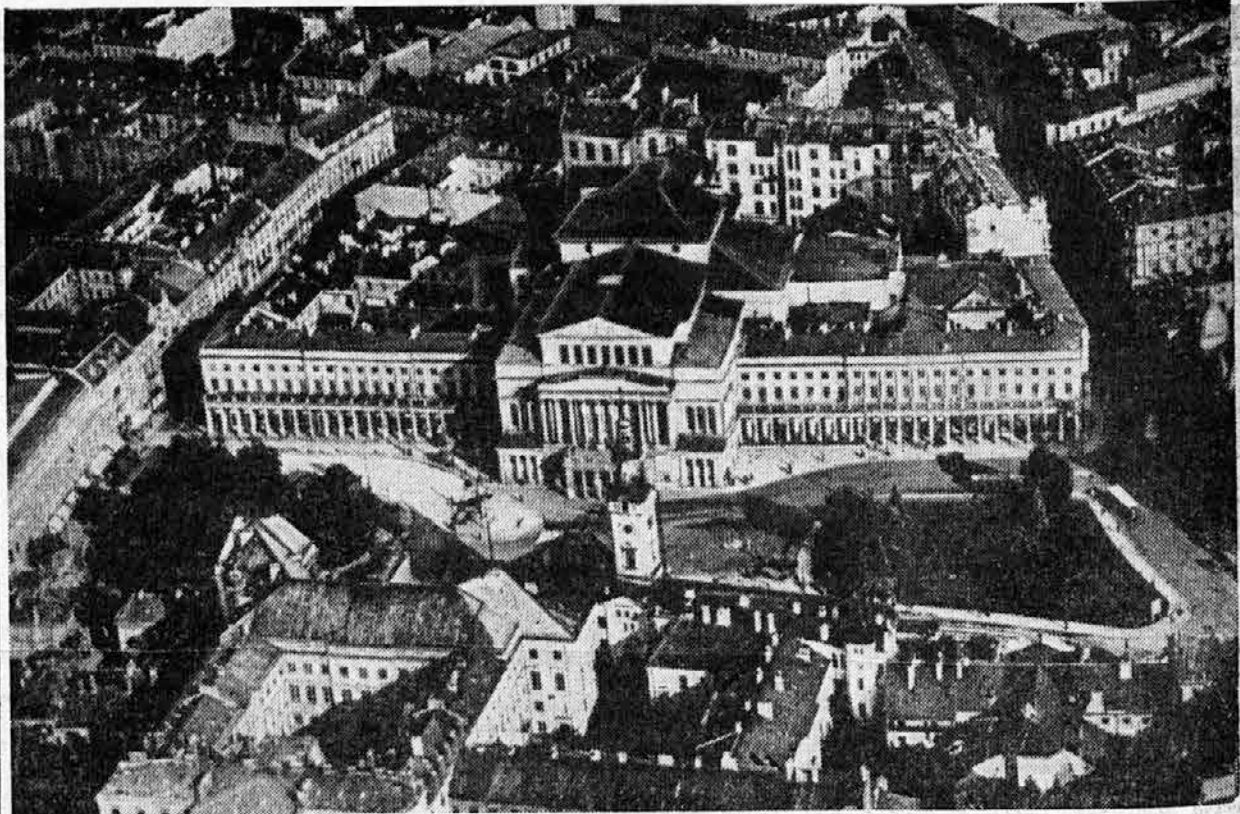
naj bi prišel do dveh milijonov dolarjev letnega zaslužka. Zdaj je napredoval do »državnega sovražnika št. 1« in policija ga že dve leti ne prestopa isče. Na njegovo glavo je razpisanih nič več in nič manj ko 30.000 dolarjev.

Leopard je prišel kakor toliko newyorških zločincev z vzhoda. Tam se je potikal, prav tako kakor njegov tovariš Gurrah, kot naspol dorasel deček z majhnim vozom okrog in prodajal sadje. Ze zgodaj se je seznanil z ječo. Ze z dvajsetimi leti je prišel v državno pobiljševalnico v Connecticutu. Toda že leto dni nato se mu je posrečilo priti v zločinsko visoko šolo, sen vseh ameriških gangstrov — Sing-Sing. Ko je prišel iz zapahov, je bila pred njim ena sama kariera, kariera zločinca. Vanjo se je že zgodaj vživel. Kmalu se je iz umazanih revnih okrajev preselil v najodličnejše newyorške okraje, kjer je v neki moderni stavbi razpredel svoje mreže.

Skupaj s svojim prijateljem Gurrahom, ki ga pa še daleč ne dosega v »genialnosti«, je ustanovil pokroviteljsko družbo po že preizkušenem načrtu. Njunim metodam je sicer primanjkovalo originalnosti, ne pa uspehov. Kdor se je branil, da bi ga vzela v svoje varstvo pokroviteljska družba, so ga hitro spravili s poti. Leopard ni poznal obzira in zaprek. V svojo kupčijo je uvedel žvepleno kislino. Njegovi pomočniki, gangstri in zločinci, so z njo obličali uporne odjemalce.

Zrtev njihovega »oročja« je postal stari Julius Bernfield, vodja enega največjih krznarskih podjetij v Newyorku. Gurrah Scharpiro se je po naročilu leoparda z njim sestel in je od njega zahteval »malenkostno« vsoto 200.000 dolarjev kot »odkupnino« za pokroviteljstvo. Bernfield je bil pa eden tistih, ki se niso ustrašili, zato jo je tudi izkupil. Gospoda Scharpiro je vrgel skozi vrata. Vprašali so ga, zakaj se ni takoj obrnil na policijo, da bi zadevo preiskala. Ali je bil to strah pred zločinci? Mnogi izmed trgovcev, ki si jih je tolpa vzela na piko, so rajši plačali, kakor da bi se obrnili na policijo. Toda stari Bernfield se ni niti obrnil na policijo, niti ni hotel plačati. Drugi poskus, da bi ga »zlepa« pregovorili, se je prav tako izjalovil. Torej je tolpa sprevidela, da bo treba uporabiti drastične pripomočke.

Ko se je stari magnat peljal s svojo hčerjo po Petli avtiju, mu je neki gangster vrgel steklenico žveplene kisline v avto. Stari mož je z lastnim telesom zakril hčer. Toda na srečo se ni zgodilo nič hudega. Zveplena kislina jima je prežgala obleko, sicer se jima pa ni hudega pripetilo. Nekaj tednov nato je napadel trgovatnega krznarja drug gangster in ga nekajkrat udaril s svinčeno cevjo po glavi.

Pogled z letala na Varšavo. Veliko poslopje v sredi je opera.

Lepotica z zelenimi očmi je sklicala cel zbor žena in jim držala ognjevit govor, ki bi bil v čast vsaki boriteljici za ženske pravice. Rekla je: »Bliza se čas, ko bodo moški prenehali ravnavati z nami kakor s sužnjami ali z živalmi. Zato je potrebno le eno: vadimo svoje mišice! Kadar pa bomo tudi telesno tako močne ko moški, jih bomo premagale. Kajti moški je neverjetno zahrbtn in takoj zbeži, kakor hitro opazi, da je žena pripravljena, boriti se z njim.«

Kljub tako »spohvalnim« nameram je policija hrabro deklo opozorila, da jo bo spravila na varno, če se bo ubogemu Lopezu kar koli pripetilo.

Edini državno priznani »jodlar« v Ameriki

Newyork, septembra.

Mister Karel Kress iz Novega Jerseyja je lepega dne prinesel domov veliko gramofonsko ploščo. Takoj jo je navil in oglasilo se je pravo, prelepo jodlanje, kakršnega slišimo samo v visokih tirolskih planinah... Ti zvoki pa niso bili prav nič po godu gospe Kressovi, narobe so pa gospoda tako očarali, da je takoj pričel posnemati to nenavadno vrsto petja.

»Pojdi ven, če nameravaš tako rjoveti,« ga je naposled nemilo nagnala boljša polovica. Gospod Kress je kot vzoren zakonski mož takoj ubogal. Odšel je na vrt in tam preizkušal svoje zmognosti v jodlanju. Upal je, da bo slišal kakšen odmev, toda bridko se je urezal. Namesto odmeva je pa zaslišal svoje sosede, ki mu niso nič kaj prijazno dejali:

»Glejte, da se spravite odtod! Kdo vas bo pa poslušal!«

Mister Kress je ubogal. Odločil se je, da se bo odpeljal v popolno samoto in tam vadil dalje. Sedel je torej v svoj avto in se odpeljal v samotni

Angleški kralj Jurij nosi zdaj kakor vsi njegovi podaniki plinsko masko v posebni torbici, obešeni na jermenu čez ramena.

predel velikega naravnega parka v okolici mesta. Prišel je na vse kriplje jodlati. Kaj kmalu je pa pristopil k njemu neki stražnik in ga pozval, naj takoj neha s svojim rjovenjem.

»Jodlam,« je odgovoril mr. Kress ponosno.

»Ze mogoče,« je nekoliko bolj pomirljivo dejal stražnik, »toda to tukaj ni dovoljeno. Doslej nam je že tucat ljudi od vseh strani telefoniralo, da so v tem delu parka nedvomno nekoga napadli gangstri in ga zaklali...«

»Prav žal mi je,« je odgovoril vneti jodlar, »toda jaz bom jodlal dalje.«

»Izvolite to povedati ravnatelju tega parka,« je vljudno dejal stražnik. »Pojdite z menoj.«

In glej čudo! Ravnatelj parka je imel še največ razumevanja za Kressove želje. Napisal mu je posebno dovoljenje:

»Dovoljujem Karlu Kressu, da v Eagle Rock Reservationu jodla od 8. zjutraj do 8.54.«

Gospod Kress se je ves zadovoljen zahvalil in odšel z dovoljenjem za jodlanje v park. Če ga zdaj zasači kakšen policist, mu vneti jodlar pomoli pod nos dovoljenje, potem pa po mili volji jodla dalje. Pri svojih znancih in prijateljih pa velja za »edinega državno priznanega jodlarja v Ameriki«.

Zaklad v mišji luknji

Rim, septembra.

Giovanni Curilli, 65letni bančni uradnik iz Turina, ima prav čedno plačo 3.500 lir. Ker je zelo skromen, vdovec brez otrok, doslej sam ni vedel, kam bi denar dajal, zato ga je nalagal v zanesljive vrednostne papirje. Ker je bil, čeprav bančni uradnik, zelo nezaupljiv do bank, je premišljeval, kam naj spravi te vrednostne papirje, da bodo res na varnem. Nekega dne mu je usoda sama pokazala pot. Nehote

je odkril v zidu veliko odprtino, ki so jo naredile miši. Ker se mu je zdelo, to skrivališče zelo pripravo, je vrednostne papirje položil vanj, odprtino je pa zakril z istimi tapetami, da nihče ničesar opazi. Položil je v odprtino vrednostnih papirjev v vrednosti 350.000 lir. Bil je prepričan, da je njegovo premoženje tam najbolj zanesljivo shranjeno.

Pred kratkim se je pa možak domislil, da bi bilo morda še bolje, če bi svoje papirje shranil v prav takšni zidni odprtini namesto v mestu pa v majhni podeželski hišici, ki si jo je kupil prav v ta namen. Odrli je torej odprtino v zidu svojega stanovanja. Joj! Kaj je zagledal!

Njegovi papirji so ležali v odprtini, zmečkani v rjavo, brezoblično kepo. V odprtini je bilo tudi polno umazane vode. V hiši je namreč pričel puščati hišni žleb in voda je prodrla v zidovje. Signor Giovanni je ves razburjen tekel k hišnemu lastniku, toda ta je kajpak odklonil sleherni odgovornost. Zdal bo stari skopuh tožil hišnega lastnika, češ da mu je s svojo malomarnostjo uničil premoženje. Na izid tožbe že zelo težko čaka vse redno vedno turinsko prebivalstvo.

Zanesljivo znamenje

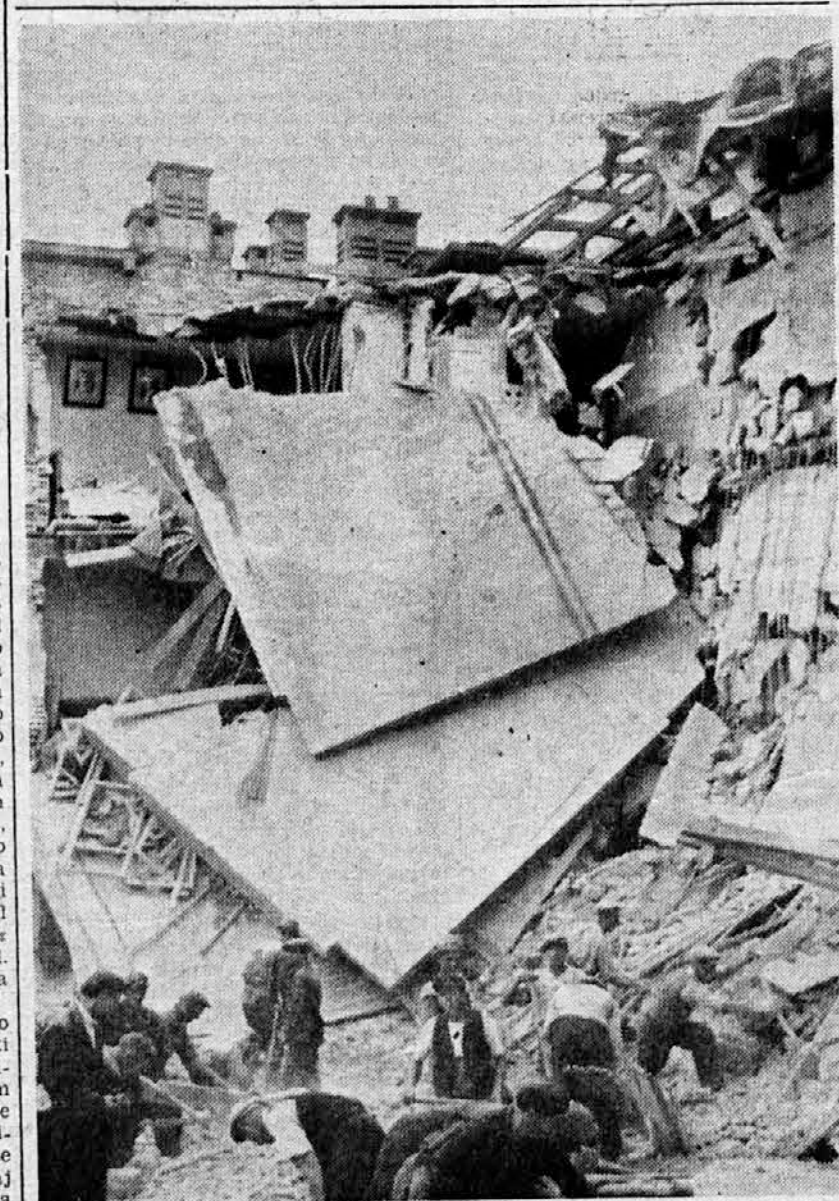
Rim, septembra.

Slavni berlinski stavbenik in slikar Karl Friedrich Schinkel je leta 1803. prvič potoval v Italijo. V Rimu se ga je pa lotila huda vročina in moral je ostati v postelji. Ob njem je bdel njegov prijatelj in sopotnik Steinmeyer. Oba sta željno pričakovala denarno pošiljko iz domovine, toda po čudni muhavosti usode o denarju ni bilo ne duha ne sluha...

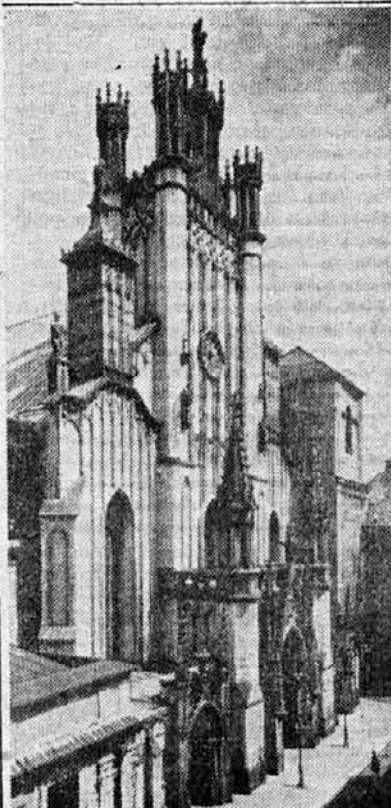
Slavni mojster je bil odvisen samo od milosti in nemilosti svojega italijanskega krčmarja. Ta mu je dobrodušno ponudil gostoljubje, dokler ne dobi denarja. Prijateljema ni kazalo drugega, ko da sta dobesedno stradala, kajti bala sta se, da bosta usmiljena ga krčmarja vse preveč oškodovala.

Dolgo sta jemala samo tisto, kar jima je krčmar primaknil iz kuhinje, lepega dne sta pa naročila ocvrto gosko. Krčmar je takoj uganil, koliko je bila ura, veselo je tlesnil z rokami in vzkliknil:

»Capisco, il denaro è venuto!« (»Razumem, denar je prispel!«)

Pogled na razvalino hiše v delavskem okraju Varšave, potem ko so ga bombardirala nemška letala.

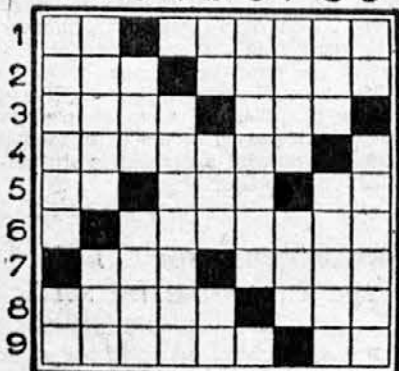
Katedrala v Varšavi.

PLAČAJTE
NAROČNINO!

Križanka in uganke Moški imajo radi debelušne žene

KRIŽANKA

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Pomen besed:

Vodoravno: 1. ploskovna mera; glad; 2. stara ploskovna mera; človek-stroj; 3. rusko mesto; reka v Srbiji; 4. moško ime; 5. nemški zaimek; mesto v Srbiji; zaimek; 6. bojevnik; 7. velika riba; nikalnica; 8. vodja letala; slovenski skladatelj; 9. moško ime; grška črka.

Navpično: 1. prebivalec azijskega polotoka; italijanska reka; 2. gora v Sloveniji; sredstvo, ki ga uporablja steklar; 3. slovensko mesto; gorovje v Dalmaciji; 4. mesec; 5. ploskovna mera; tek; zaimek; 6. kraj v Črni gori; 7. gora na Koroskem; čut; 8. moško ime; gibanje zraka; 9. narobe zaimek; jed iz moke.

DOPOLNILNICA

U U V A E P E O U N A
* * * * *
A A S A A D A A A S T

V srednjo vrsto vstavi prave črke, da dobiš v navpičnih vrstah besede, v srednji vodoravni pa ime in priimek slovenskega pesnika in pisatelja.

SKRIVALNICA

PRESTRANEK
DAHOMJEJ
PETINKA
VENCEK
LOVOPUST
EKSEMPAR
OBESENJAK
SENEGAL
CEBEDEJ
GNOJISCE

Iz vsake besede vzemi tri zaporedne črke in sestavi iz njih pregovor.

POSETNIKA

IVAN R. SREZ
četnik

Kaj je ta gospod po poklicu?

IZPOLNILNICA

K . O . S
Z . E .
E . B . Z
B . Z .
E . E . K
O . A .

Namestu pik vstavi črke ČČČČDE IMMMMN O OOR v takem redu, da dobiš v vodoravnih vrstah pregovor.

RACUN S ŠTEVILKAMI

AKLMN X LMN
LNPTA
MRAMO
NTMSA
LSSSRMA

Namestu črk vstavi prave številke, da dobiš račun, ki se izide. Vsaka črka nadomešča vselej isto številko.

MAGIČEN KVADRAT

1. A A A A A
2. A Č E E I
3. I I I I K
4. K L L P P
5. R R T T T

Uredi črke tako, da dobiš besede naslednjega pomena: 1. češki pisatelj; 2. hunski vladar; 3. ruda; 4. prerok; 5. bolezen.

Besede se berejo enako v navpičnih in vodoravnih vrstah.

Rešitve ugank iz prejšnje številke

Križanka: Vodoravno: Ob, zavora, Gap, repar, orei, tak, rokomet, en, pir, te, palatin, ant, Nogi, teran, PEN, Ararat, Ra. Navpično: ogorek, ta, baron, ser, pek, para, lopatar, ar, mil, na, opat, top, rak, tiger, ar, Menina.
Skrivalnica: Vsaka ura nas bolj približa smrti.
Izločilnica: Pes, ki ne laja, globoko zobe kašaja.
Posetnica: Klerarski pomočnik.
Opeke: Mladost je norost; čez jarek skače, kjer je most.
Premikalnica: Devin, Afače, Zalec.

Današnja ženska ima vse polno skrbi, dosti več, kakor so jih imele ženske nekoč. Se do nedavnega je bila edina skrb ženske družina, skrb za gospodinjstvo in gospodarstvo. Z napredkom na vseh področjih, zlasti pa na področju higijene in sploh s povečanim življenjskim standardom se je pa to temeljito spremenilo. Zdaj ima ženska veliko skrb več, namreč skrb za samo sebe. Vsaka moderna ženska mora gledati, da čim bolj ugađa svoji okolici. Nekatere pa tudi v tem pretiravajo kakor se pri ženskah včasih rado zgodi. Nakopavajo si namreč nepotrebne skrbi glede svoje zunanosti, posebno glede vitke linije.

Včasih je to utemeljeno, pogosto pa prav nič. Nekatere to svojo skrb pretiravajo v svojo škodo. Vsaka ve, da so tako imenovane »shujševalne kure« zdravju zelo škodljive. Vendar nekatere žrtvujejo tudi svoje zdravje, samo zato, ker so prepričane, da niso za na ceno, če so nekoliko bolj obliki kakor jih predpisuje moda. Ravno o nasprotnem naj vas pa prepriča nekaj vrstic, ki jih je napisala žena nekega filmskega producenta iz Hollywooda, žena ki je — čudež boste rekli! — pred kratkim praznovala srebrno poroko. Kljub temu, da je imel njen mož okrog sebe zmerom dovršeno lepe in vitke ženske, je četrto stoletje vztrajal pri svoji ženi in to v kraju, kjer je ločitvena bolezen očitno nalezljiva. Njegova žena je napisala nekaj skrivnosti, kako si je ohranila moža in zdravje kljub temu, da je precej obilna. Mislim, da bodo tudi naše bralke marsikaj koristnega razbrale iz teh vrstic.

»Predvsem se zavedam,« pravi gospa Mabela Rauchova, »da ljudje radi dobro jedo. Mož zasluži denar, zato ima pravico, da je tisto, kar je njemu všeč, ne pa da bi se ravnal po dietičnih jedilnikih svoje žene. Razen tega je mož dosti bolj zadovoljen, če je ženo iste jedi, ker pri tem zelo uživa.

Dosti vika in krika je nastalo, ko so prišle v modo vitke linije. Ženske so trdile, da so vitke linije moškim všeč, zato so se seveda hitele po tem ravnati. Za mlada dekleta je to popolnoma prav in v redu. Za druge naj pa velja pravilo, da so lahko polne, a kljub temu privlačne. Vitko linijo so začeli propagirati pri filmu, ker se zde na fotografijah ljudje dosti močnejši. Zato naj ženske rajši prepuste vitko linijo filmskim zvezdam, ki jim daje kruh filmsko platno.

Stara stvar je, da je človek dosti bolj zdrav in odporen, če je močan. Današnji sta človeku potrebni moč in zdržljivost, da lahko prestane težke čase v življenjski borbi. Nikakor pa ni časa za borbo z zmanjšanimi obroki jedi.

Jaz sama sem bila glede tega zmerom žrtev svoje narave. Ko noben moški ni pogledal za vitko žensko, sem bila tenka ko trska. Ko so prišle v modo vitke linije, so se pa moje

oblike zalile. Tako sem bila zmerom izven mode. Priznati moram, da sem bila nekaj časa zelo nezadovoljna zaradi takšnega poigravanja prirode. Začela sem se postiti. Toda na teži nisem dosti zgubila, pač pa na moči, odpornosti in veselosti. To so pa stvari, ki jih večina moških pri ženski obožuje.

Napoved sem se z dejstvom sprijaznila in spoznala, da imam zaradi svoje debelosti celo prednosti pred vitkimi tovarišicami. Opravljala sem lahko takšna dela, ki jih one niso mogle; poleg tega sem bila bolna, toda niti najmanj se mi to ni poznalo na obrazu in nihče me ni pomiloval zaradi bolezni, ker nihče skoraj verjeti ni mogel, da sem sploh bolna. Nikoli me ne boli glava in kadar pridejo dnevi bridkosti, se lahko izjočem in v olajševalnih solzah utapljam svojo bolečino, ne da bi se mi bilo treba polje zapreti v sobo in ostati v njej toliko časa, da bi izginili z obraza izdajalski znaki. Lahko sem se nekoliko napudrala in takoj odšla na ulico.

Prav tako sem imela prednost pred mojimi vitkimi prijateljicami v nesrečah. Pogosto sem bila ranjena, nikoli se mi pa niso zlomile kosti. Pri neki avtomobilski nesreči se je naš avto nekajkrat prevrnil, vendar je bil zdravnik na moč razočaran nad menoj, ko ni mogel najti pri meni nobene zlomljene kosti. Poudaril je, da se imam za to zahvaliti edino svoji debelosti.

Z leti mi je debelost prinesla še druge prednosti. Lica se mi niso tako nagubala kakor mojim vitkim tovarišicam. Nenagubano lice debelušnih žensk zmerom napravi dober vtis.

Potlej pa, ali ste kdaj videli debelušno žensko, ki bi bila prepirljiva in sitna? Včasih sem skoraj prepričana, da so samo zato debelušne, ker so vesele narave. In kako znajo kuhati! Mislim pa na tisto dobro, staro kuhinjo, ki jo solidni ljudje tako silno cenijo.

Moj mož je prišel zmerom v stik z dovršeno lepimi ženskami. Vedela sem, da po zunanosti ne morem z njimi konkurirati. Zmerom sem imela pa pred očmi, da me je mož vzel za ženo, ko sem bila vitka, dočim so bile takrat v modi polne ženske, zdaj so pa v modi vitke ženske, opazila sem pa, da mojemu možu moje obline popolnoma ustrezajo. Vselej sem se trudila, da pomagam možu dobiti tisto, kar si je želel. Zelel si je pa finančnega uspeha, otrok in udobnega življenja. In vsa leta zakonskega življenja sem se trudila, da mu vse to dam. Nisem imela časa, da bi mislila na privlačnost hollywoodskih deklet.

In po pet in dvajsetih letih imam še zmerom moža, dočim so moje prijateljice, ki so se bolj zanimale za obleke, dieto, veseljačenje in potovanja, brez njih.

Na nekem banketu so me predstavili ravnatelju znane filmske družbe.

Pisane poletne barve navadno pozimi izginejo, letos bomo videli pa dosti kockastih tvoriv, sestavljenih iz vseh mogočih barv. Naša obleka na sliki je iz vijoličastih, oranžnih, zelenih in rjavih kock. Seveda mora biti kraj potlej zelo preprost. Naš model nima niti enega okrasa, le krilo je malo nagubano.

Takrat so bila v modi kratka krila, jaz se pa nisem držala zadnjih pravil mode; prav tako sem imela še dolge lase, dočim so imele vse druge ostržene. Ravnatelj mi je ponudil pijačo, cigareto, a vse po vrsti sem mu odklonila. Začuden me je pogledal in na ves glas vzkliknil po dvorani: »Če verjamete ali ne, v srečo Hollywooda sem našel edino žensko, ki datira iz dobe pionirstva.« Ta pridevek se me je prijel, toda meni je bilo tega malo mar. Skrbela sem rajši za vzgojo svojih otrok in za udobnost svojega doma in sem bila srečna, ker so bili

Ponedeljek: Goveja juha z rezanci, kumarična omaka, krompirjev pire. Zvečer: Govedina od opoldne v solati, kava.

Torek: Paradižnikova omaka, krompirjevi svažji, solata. Zvečer: Mlečna kaša.

Sreda: Fižolova juha, češpljevi emoki. Zvečer: Fižol v solati, kava ali čaj.

Jedilnik za premožnejše

Četrtek: Riževa juha, dunajski zrezki, pražen krompir, erbska solata, piškotni zavitek. Zvečer: Pečenjak, kompot.

Petek: Prežganka, ocvrti žabji kraki, nadevana paprika, solata, jabolčni zavitek. Zvečer: Zdrobov narastek, jabolčni kompot.

Sobota: Kruhova juha, zajčji hrbot v kvasi, špageti, endivija. Zvečer: Krompirjeva potica, solata.

Nedelja: Cvetačna juha, nadevana svinjska pečenka, pražen riž, mešana solata, suha torta, sadje. Zvečer: S sardelnim maslom obloženi kruhki, pecivo, čaj.

Ponedeljek: Lečnata juha, pasteta z makaroni, paradižnikova omaka, sirov zavitek. Zvečer: Panirana jetra, krompirjeva solata.

Torek: Krompirjeva juha, čepljevi emoki, kompot. Zvečer: Rižota, solata.

Sreda: Ragu juha, polpeti, zabeljeni široki rezanci, endivija. Zvečer: Telečja obara z zdrobovimi emoki.

Za Vas gospodinje!

Samo češki kozarec za vkuhanje sadja znamke „FRUTA“ Vas zadovolji.

generalno zastopstvo za Jugoslavijo

„STAKLO“ B. TOBER

ŠT. VID.
TELEFON 734

zadovoljni z menoj tisti, ki sem jih skušala osrečiti.

Pri vsem tem moram poudariti, da nimam več ko deset kil nad težo, ki bi jo morala imeti za svojo velikost. In spoznala sem, da pet do deset kil odvisne »maščobe« pametni ženski v življenju prav nič ne škodi. Narobe, po vsem navedenem lahko spoznate, da ji celo koristi!

Naša kuhinja

KAJ BO TA TEDEN NA MIZI?

Jedilnik za skromnejše razmere

Četrtek: Goveja juha z rezanci, govedina, pražen krompir, pesa. Zvečer: Ocvrte kruhove rezine, kava.

Petek: Fižolova juha, sirov zavitek. Zvečer: Koruzni žganci z mlekom.

Sobota: Krompirjeva juha, čarki praženec. Zvečer: Srce v omaki, krompir v kosih.

Nedelja: Telečja obara, jabolčni zavitek. Zvečer: Ocvrta jajca, solata.

Nogavice perilo dežniki

v najboljši kvaliteti, po tovarniških cenah, v prodajalnih tovarne

VIDMAR

Pred Skofljo 19
Prešernova ul. 10
Gospodstvska 2
Tyrševa 5, Palača „Slavija“

Lanski bordojsko rdeči klobuček z belimi pikami, belo positim robom in belim trakom zavijte v oblak belega tila in spet boste moderni.

Pojasnila:

¹ Zajčji hrbet v kvaši: Odrigni zajčji hrbet s stolčnimi brinjevinimi jagodami in smrečnimi iglami, obložiti ga z narazano čebulo, peteršiljem, zeleno, korenjem, celim poprom, dišavo, materino dušico; zavij ga v prtič, namočen v kis in ga pusti tako dva dni. Nato odstrani dišave in korenine, zajca napolni, dobro preslanini in speci. Polivaj ga z mastjo in pozneje s smetano, ki si v njej razmotala žlico moke. Po okusu primešaj omaki tudi nekoliko limonovega soka ali pol kozarca vina. Postavi s špageti na mizo.

² Suha torta: Zamesi testo iz 14 dek moka, 14 dek sladkorja, enega jajca, petih dek presnega masla in malo limonovega soka. Razvaljaj ga ter izreži na dva enaka kroga in ju speci. Potlej enega namaži z mezo, drugega položi nanj in prevleci torto z belim jajnim ledom.

³ Sardelna slanina: Zmelji v mesoreznic 12 dek prekajene slaninice in 12 dek očistih sardel. Zmešaj dobro to slanino in jo daj v majhne pločevinaste modelčke, ki si jih poprej pomočila v mrzlo vodo. Postavi jih za nekaj časa na led. Preden jih daš na mizo, jih zvrni na krožnik, okrog pa naloži kruhovih rezin. Zraven daš lahko tudi presnega masla in trdokuhanih jajc.

⁴ Pasteta z makaroni: Primešaj kuhanim in ocedenim makaronom sekljane prekajene svinjine, 2 rumenjaka in nekaj žlice kisle smetane in nekaj časa duši na presnem maslu. Naposled nastrgaj še parmskega sira in napolni z zmesjo testene posodice, ki jih daj takoj na mizo. Posodice morajo biti še vroče. Posodice napravi iz navadnega testa, ki si ga spekla v pastetnih posodicah. Posodice namaži z mastjo in jih obloži s tem testom, v oredno daj pa bel papir in fižol, da obdrži obliko. Ko je pečeno zunaj, vzemi papir in fižol ven in daj nazaj v pečico, da se še znotraj nekoliko napeče.

Praktični nasveti

Vsaka gospodinja mora vedeti tudi nekaj o prvi pomoči. Na naših dveh slikah vidite, kako je treba privezati trikotno pahovko, če si kdo rani roko. Pahovka naj bo na daljšem koncu dolga kakšnih 125 cm, na krajših pa 90 cm. Laketi mora ležati v isti višini kakor komolec, sicer se ne spoji. Ogel pahovke mora gledati toliko izpod komolca, da se ga da privihati in drpeti z zaponko. Oba konca pahovke pa trdno zavežite za vratom.

Monogrami — entel — ažur
gumbnice — gumbi — plise
fino in hitro izvrši

Matek & Mikeš
LJUBLJANA, Frančiškanska ulica

Vezanje perila, predtisk ženskih
ročnih del

Kako spleteš jesensko jopico?

Za jopico potrebujete najboljšo angleško volno in pletilke št. 2,5 in št. 3.

Za desno stran prednjega dela nasnujete na pletilke št. 2,5 75 petelj in pletite rebrasti vzorec, 3 desne in 3 leve. Ko ste napletli 3 cm, napravite gumbnico. Potlej delajte gumbnice na vsakih 6 cm do vratnega izreza. V celoti pa delajte rebrasti vzorec 10 cm visoko. Takrat začnite pletiti s pletilkami št. 3. Nasnujete desne petlje in jih dodajate toliko, da jih boste imeli na pletilki vseh skupaj 85. Vzorec pletite takole:

1. pletilka: 15 petelj v rebrastem vzorcu (po 3 desne in 3 leve); potlej pa 5 petelj v bisernem vzorcu, to se pravi eno levo in eno desno, v drugi vrsti se pa vrstni red ravno obrne. Potlej 2 petlji desno, 16 levo in spet 2 desno; 5 petelj v bisernem vzorcu in naposled vse druge petlje desno do konca.

2. pletilka: do vzorca same leve. 5 petelj v bisernem vzorcu, nato pa dve petlji levo, 16 desno, 2 levo, 5 v bisernem vzorcu in 15 petelj v rebrastem vzorcu.

Te dve pletilki ponavljajte menjaje toliko časa, dokler niste napletli 20 pletilk.

21. vrsta: 15 petelj v rebrastem vzorcu, 5 v bisernem vzorcu, 2 petlji levo, 4 nadaljne petlje nasnujete na pomožno pletilko in jo pustite za pletilko. Naslednje 4 petlje podpletete desno. Potlej pa vzemite 4 petlje s pomožne pletilke in jih podpletite desno. Naslednje 4 petlje nasnujete na pomožno pletilko in jih pustite pred pletilko. Ostale štiri petlje pa podpletite desno. Petlje s pomožne pletilke vrnite nazaj na prvotno pletilko in jih podpletite desno. Potlej še dve petlji levo, 5 v bisernem vzorcu in naprej do konca same desne.

22. vrsto pletite natanko tako kakor 2. vrsto. To ponavljajte od prve pletilke dalje, dokler ni vzorec visok 15 cm. Takrat začnite dodajati na koncu vsake desete vrste po eno petljo, in sicer petkrat. Potlej pa pletite naravnost, dokler ni del visok 31 cm. Za rokavno odprtino snemajte najprej 12 petelj, potlej pa na vsaki dve vrsti po dve petlji, in sicer sedemkrat. Do višine 44 cm pletite naravnost, potlej pa za vratno odprtino snemite 15 petelj, 2 petlji in eno petljo. Naprej pletite do višine 49 cm in zaključite.

Levo stran pletite prav tako, le v obratnem smislu in brez gumbnice.

Za hrbet nasnujete na pletilko št. 2,5 120 petelj in napletite 10 cm v rebrastem vzorcu. Potlej predenite na pletilko št. 3 in dodajte toliko petelj, da jih bo 130 na pletilki. Potlej pletite takole: 55 petelj desno, 5 v bisernem vzorcu, 2 levo, 16 desno, 2 levo, 5 v bisernem vzorcu in 55 desno. S tem je pripravljeno vse za enako progno, kakršno ste napravili na prednjih delih, le da bo ta tekla po sredi hrbta. Pletite tako do višine 31 cm, takrat snemite za rokavno odprtino na vsaki

strani po 10 petelj, potlej pa v vsaki drugi vrsti po eno petljo. Hrbet delajte do višine 49 cm, potlej pa zaključite.

Za rokava nasnujete na pletilke št. 2,5 81 petelj in pletite 6 cm visoko v rebrastem vzorcu. Potlej nasnujete na pletilke št. 3. Za 25 petelj pletite desno, 5 v bisernem vzorcu, 2 levo, 16 desno, 2 levo, 5 v bisernem vzorcu, 26 pa desno. Proga bo tekla po sredi rokava. Ko je rokav visok 16 cm, snemajte v vsaki drugi vrsti po eno petljo, dokler ne ostane na pletilki samo še 30 petelj, ki jih snemite hkrati.

Za ovratnik poberite na pletilko št. 2,5 159 petelj, in sicer takrat, ko ste

že sešli ramena. Pletite 8 cm visoko v rebrastem vzorcu in zaključite.

Golove dele polikajte z vlažno krpo, in sicer narobe. Ne smete pa polikati verižne proge. Potlej vse dele močno sešijte in jih znova nekoliko polikajte.

Jopica je narejena iz precej tanke volne, zato so tudi rokavi kratki. Še bolj praktičen je pa vzorec za zimsko jopico, če ji napravite dolga rokava in vzamele nekoliko debelejšo volno. Pri tem se bodo seveda številke nekoliko spremenile in tudi pletilke boste morali vzeti druge. Vsekako je vzorec tako lahek in hkrati praktičen, da ga bo najbrže z veseljem posnela marsikakšna naša bralka.

cept, ki so ga poznale že naše prababice, bo prav tako dobro uspel pri gubah na prsih.

Vselej nosite dober nedrček, ki pa ne sme biti tesen, in dober pas, kakršne dobite v strokovni trgovini. To je namreč predpogoj, sicer tudi nobena masaža ne more ničesar popraviti.

Po porodu mora vaš raztegnjen trebuh dobiti spet normalno obliko. Včasih so dva dni po porodu v prvi vrsti skrbeli za to, da so mladi mamici trebuh prav tako trdno povili kakor novorojenčku. Zdaj je to čisto drugače. Mlade mamice od četrtega dne po porodu dalje začno telovaditi. Seveda če je porod normalen. To prav za prav ni telovadba, temveč so le rahli gibi, ki nekoliko poživijo telo. Pomočnica naj mamico drži za noge in ji pomaga petkrat sedeti. Potlej prav nalahno in postopno poskušajte dvigati noge, drugo za drugo, ne da bi jo v kolenu skrčili. To vajo ponavljajte dvakrat na dan.

Ko prvič vstanete, si trebuh podprite s širokim trdnim pasom, ki si ga oblecite vsak dan prvega tedna po porodu. Gimnastične vaje so odslej nekoliko živahnije. Najbolje je leči na tla in noge nasloniti na stol ali kam drugam. Potlej skušajte počasi desetkrat zaporedno sedeti. Naposled ležite in noge desetkrat dvignite čez glavo, tako da se dotaknete tal.

Prav tako je dobro, da vselej nosite nedrček, čeprav dojite otroka.

Ravnajte se po teh nasvetih. Res je, da je nekoliko težko, posebno za tiste mamice, ki so prvič doživele materinstvo. Toda, pogum! Videle boste, kako

boste poplačane. Ko boste prišle nazaj na stari tir, boste kar presenečene nad tem, kako malo je nosečnost spremenila vašo postavbo. Narobe, dobro veste, da je marsikatera mlada mamica dosti lepša, kakor je bila kot dekle. In vse to samo zaradi nekaj poguma, ki ste ga morale zbrati, ko ste dvigale svoje noge in vstajale in sedale. To je pa tudi neobhodno potrebno za današnjo mlado mamico, saj ji nedostanka nihče ne odpusti, ker je dandanes dovolj pri pomočkov, da se odstranijo.

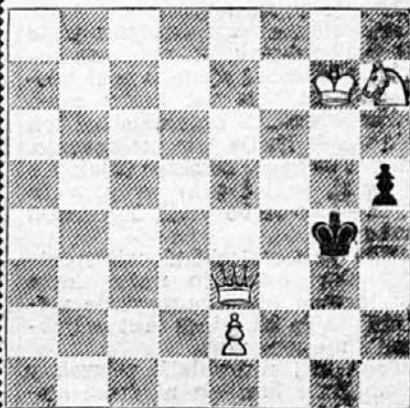

Kvačkani fes, kakršne smo nosile preteklo sezono, obdajte s precejšnjim kosom belega tila in ga ovijte nekaj krat okrog vratu.

ŠAH

Problem št. 99

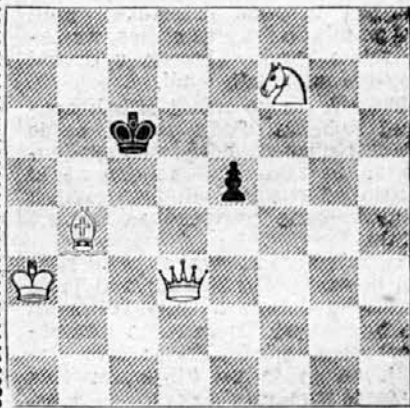
Sestavil A. Bayersdorfer (1890)

Mat v 3 potezah (B 26)

Problem št. 100

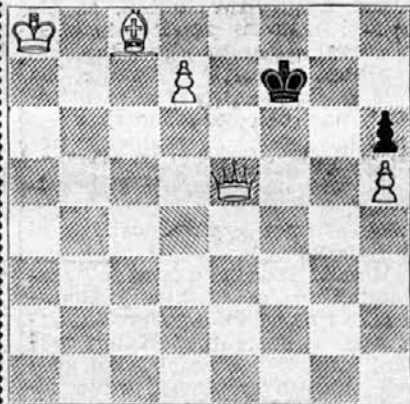
Sestavil S. Loyd (1859)

Mat v 3 potezah (B 39)

Problem št. 101

Sestavil W. A. Shinkman (1902)

Mat v 2 potezah

Prava mojstrovina originalnosti in pozicijske izgrajenosti. (B 60)

KRATKA PARTIJA ŠT. 31

Z nekega monakovega turnirja

1. e2—e4	e7—e5
2. f2—f4	d7—d5
3. Sg1—f3	d5×e4
4. Sf3×e5	Sb8—c6
5. Lf1—b5	Sg8—f6
6. Se5×c6	b7×c6
7. Lb5×c6 šah	Lc8—d7
8. Lc6×a8	Ld7—g4

Zaradi grozeče izgube dame se beli vda.

Rešitev problema št. 96

1. Lh5—e2	Kc6—b7
2. Df5—c8 šah	Kb7×c8
3. Le2—a6 mat.	
1.	Kc6—b6
2. Df5—a5 šah	Kb6×a5
3. Lh2—c7 mat.	

Na b4 sledi 2. Dd7 šah.

Rešitev problema št. 97

1. Dg2—g7	Kc5—c6
2. c4—c5	Kc6×c5
3. Dg7—c7 mat.	
1.	Kc5—d6
2. Sc6—b6 šah	kar koli
3. Sc2—d4 ali Dg7—c7 mat.	
1.	Kc5—b6
2. Sc3—b5	kar koli
3. Dg7—a7 ali c7 mat.	
1.	Kc5×c4
2. Dg7—d4 šah	Kc4—b3
3. Dd4—b4 mat.	

Rešitev problema št. 98

1. Tb5—f5	Sf7—e5
2. Tf5—f4 mat.	
1.	Sf7—d6
2. Dc6—d5 mat.	
1.	S kar koli
2. Dc6—a4 mat.	

ČIST BEL OBRAZ

v 10 dneh z uporabo FEMINA
kreme proti PEGAM. Suha ali
mastna 20.—din. Po povzetju
pošilja:

PARFUMERIE BALOG — STARI BEČEI,
Dunavska banovina.

Črn klobuk poživite s tirkiznozelenim
pačolonom, ki ga zvijete okrog oglavja
in zadaj zavežite. Konec naj mahata
po vratu navzdol.

NOVODOBNA PRAVLJICA...

MAGINOTOV UTRDBENI PAS

V francoščini napisal *Robert Lerquin*, belgijski vojaški strokovnjak

André Maginot.

Avtor spodnjega članka je znan belgijski strokovnjak za strateška vprašanja. Članek je izšel več mesecev pred začetkom sedanje vojne; v njem slika pisec vtise in dogajanja s svojega daljšega obiska v znamenitih utrdbah na francoski meji, ki jih šteje med največja dela tega stoletja. — Op. uredništva.

Francoski vojaški krogi so se l. 1914. navduševali za »teorijo brezobzirne ofenzive po vsaki ceni«. Zato so prezirali trdnjave kot element obrambe. Znameniti »načrt XVII« je upošteval vzhodne trdnjave samo kot izhodišče ofenzive v velikem obsegu. Tragični sad te napake je le predobro znan: strašno prelihanje krvi v začetku svetovne vojne, porazi v Alzaciji in izguba brijske kotline z njeno slovitno železno rudo. Francoski vojski so plačali s svojim življenjem metafizično doktrino, zgrajeno na abstraktni podlagi, doktrino, ki ni upoštevala osnovne resnice, da v vojni krogle ubijajo.

Nauk je Francoze izučil. Vsa francoska doktrina temelji danes na tem, s kakšnim ognjem more francoska armada obsuti sovražnika. Za obrambo svojih mej se Francozi danes ne zaneajo več na človeška telesa, temveč le na beton in železo. To je pametno spoznanje, saj je posledica izkušenj iz svetovne vojne. Takrat se je namreč pokazalo, kako velike vrednosti je topniški ogenj, če je dobro organiziran in hkrati dobro zavarovan.

Maginotov utrdbeni pas je najbolj posrečena kombinacija pasivnih zaprek in aktivne obrambe. Tu pa tam so jo imenovali »Maginotovo trdnjavo«, toda ta naziv je ustvarjal napačno predstavo. Zbujal je vtis visokega trdnjavskega zidu na obzorju, podobnega kitajskemu zidu — francoske utrdbi pa, ravno narobe, komaj kukajo iz zemlje. Vojski, ki so ji dali ime »skorje«, so našli zanj veliko boljšo predstavo. Zgradbo te betonske »skorje« na vzhodni francoski meji bodo nekoč pristevali med velika dela tega stoletja, med dela, ki jih lahko primerjamo z največjimi deli kopenskega stavbarstva.

Po podatkih, ki sem jih dobil od enega izmed častnikov, ki so vodili zidavo teh utrdb, so od leta 1929. do 1936. izkopali na Maginotovi utrdbeni črti okrog 12 milijonov kubičnih metrov zemlje. Zazidali so poldrugi milijon kubičnih metrov betona, postavili so ogrodja iz 50.000 ton jeklenih plošč. Pod zemljo so izkopali hodnike v dolžini 400 kilometrov, v dolžini, ki bi v ravni črti segala od Pariza do Liégea v Belgiji. 15.000 delavcev je delalo Maginotovo črto sedem let. Nadziralo jih je 200 vojaških in civilnih inženirjev. Zidava je stala 7 milijard frankov, to je po takratni vrednosti franka več kot 20 milijard dinarjev. V zadnjem času so to betonsko »skorjo« podal-

šali še v predel Jure in na sever. Na lastne oči sem videl, da na Maginotovi črti delo nikdar ne počiva. Obrambne utrdbi ne prestopajo na novo utrjujejo.

Verdunski nauk

Graditelji posvečajo največjo pozornost odpornosti te betonske »skorje«. Kratkotrajni odpor utrdb v Liégeu, Namurju in Anversu pripisujejo slabi kakovosti betona. Vse vrste betona seveda niso enake. Pri Verdunu je bil beton dober, zato je prenesel tudi najhujše obstreljevanje.

vitemu obstreljevanju so Francozi, ko so si spet osvojili verdunske utrdbi, ugotovili, da je od 18 betonskih zave-tišč 13 čisto nepoškodovanih, samo vod-njak je bil pokvarjen. Oklepno kupolo, debelo 15,5 cm, ki so jo zadele nemške granate kalibra 42 cm in dve francoski granati kalibra 40 cm, so čez dva dni spet lahko uporabljali. Ko so Francozi ponovno zavzeli utrdbi Douaumont, je bila kupola nedotaknjena. Postavili so vanjo topove in so takoj nato lahko že streljali. Tako je verdunski beton dokazal, da je kos vsem zahtevam.

takšnega kalibra, čeprav bi vsi trije izstrelki prileteli na isto mesto. Kljub temu so debelost teh varnostnih plasti naknadno še potrojili. Kupole franco-skih podzemeljskih utrdb so monolitni, to se pravi, vlije iz celega in težke po 120.000 kil, tako da jih nobena granata ne prebije.

Kako so utrdbi zavarovane

Videli smo, kako debeli so ti beton-ski zidovi. Zdaj pa še pogledimo, kako so zavarovani. Pred plinskimi napadi so utrdbi za-

nikov ukaz. Častnik gleda v zunanji svet s panoramskim daljnogledom, vde-lanim v jekleni oklep. Teren, kamor prilete izstrelki, natanko kontrolirajo na posebnih zemljevidih, ki omogočajo načrtno in natančno merjenje v sle-hermi predel. Celice s topovi zračijo z električnimi ventilatorji, prazni na-boji pa avtomatsko zlete ven in tako preprečijo širjenje ogljikovih spojin, nastalih po streljanju. Cevi strojníc se ne prestopajo hlade.

Telefonski vodi, izredno važni za do-stavo povelj in obvestil, so skriti pet metrov pod zemljo v betonskih kana-lih. Vsak vod ima najmanj še po dva pomožna voda, ki ju napaja drug tok. Ta podzemeljska mreža se steka v te-lefonske centrale 30 metrov pod zem-ljo. In vsaka izmed njih »streže« 25.000 telefonskim številkam.

Tako zavarovani preneso vojski v betonski liniji tudi še tako silno ob-streljevanje. Ni pa dovolj, da je človek na varnem. V vojni je potrebna tudi udarna moč, zato mora biti obramba tudi tvorna. Kdor misli, da so trdnja-ve samo za obrambo, je v zmoti. Beton igra le važno pasivno vlogo. Ostane pa še aktivna vloga, ki jo igra orožje skrito v betonu.

Vojski v Maginotovih utrdbah lahko v njihovem varstvu spremene obsejno črto v ognjeno. Vsaka podzemeljska utrdba je pravec ognjenik, priprav-ljen vsak čas bljuvati ogenj naprej in nazaj v vseh mogočih smereh. Tukaj niso pozabili ničesar, kar ubija, raču-nali so pa z izkušnjami iz časov na-padov na Verdun. V utrdbi Vaux po-sadka ni mogla streljati na napadalec, ki so se vzpeli že na površje utrdbi. Ni namreč dovolj obstreljevati samo na daljavo, potrebno je, da moreš streljati na vsako še tako kratko raz-daljo. Zato morejo v Maginotovih utrdbah obstreljevati z lahko strojnico površje sleherne utrdbi. In zato je tako rekoč izključeno, da bi sovražnik mo-gel priti na katero utrdbi, ne da bi se z vseh strani vsul ogenj nanj. To sem sam preizkusil iz vseh mogočih polo-žajev.

Obisk v Maginotovih utrdbah

Vse to področje nevidne smrti ču-vajo straže, alarmni signali, periskopi zvočni signali in zapornice na infra-rdeče žarke. Ob vsej utrdbeni črti pre-že skrite oči in poslušajo skrita ušesa. vse mogoče orožje je pa nabito noč in dan. Čeprav je bil naš prihod v utrdbi najavljen že vnaprej, so nas vendar pri slehernem koraku ustavile straže, motorizirane straže so pa naš avto spremljale vso pot. Za naš obisk so nam natanko predpisali pot. Če bi le malo spremenili odrejeno smer, bi nas vlijudno, a odločno zavrnili. Vse utrdbeni pas je poln skritih straž in utrdb. Človek ne ve, kam bi stopil. Ta skriv-nostni prostor je dolg 270 km.

Sli smo tudi na alpsko mejo. Tukaj betonska utrdbena črta vse prekaša, kar si more predstavljati človeška do-mišljija. Orlovska gnezda so zgrajena na vratolomnih višinah, v skalah, ki se drobe kakor sladkor. Med zidanjem so delavci viseli nad prepadi, material in hrano so jim pa pošiljali iz doline. Po pobočjih so zgradili posebne poti, na vsakih 500 metrov pa posebna skladišča. Tam, kjer jih niso mogli zgra-diti, so takšne poti nadomestili s ste-

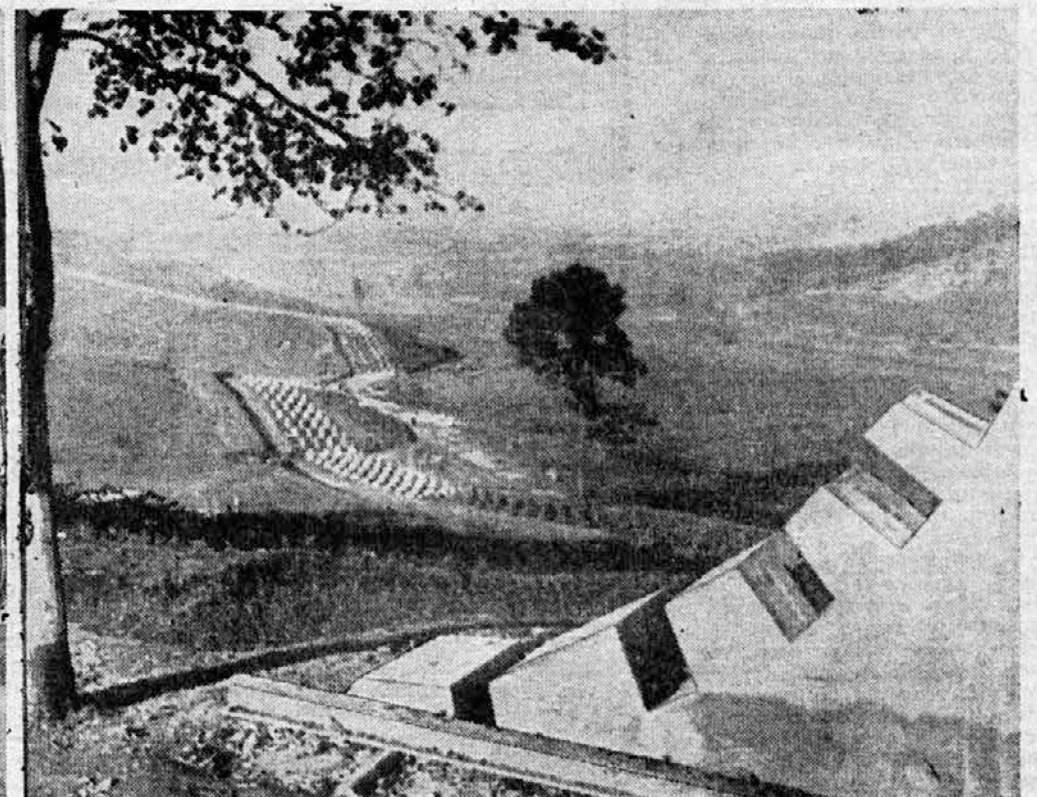
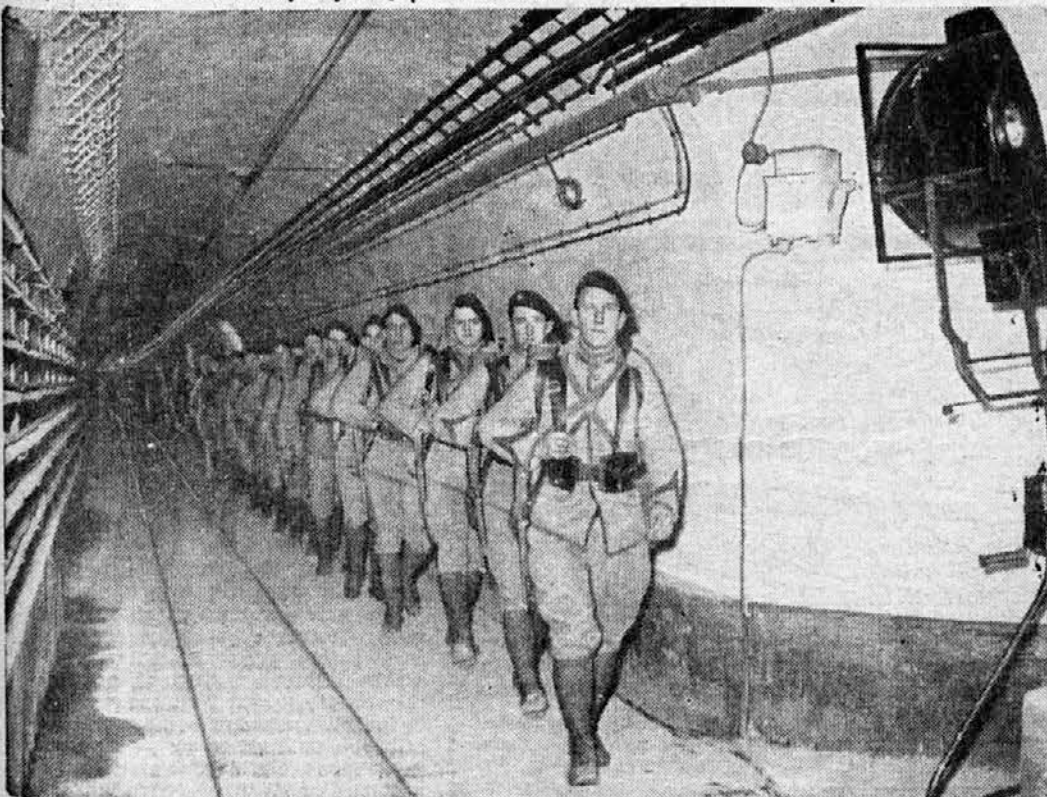
Nadaljevanje na 12. strani.

Preden so izbrali beton za Magino-tovo črto, so francoski vojaški inženirji zelo temeljito proučili material verdunskih utrdb, ki so bile izpostavl-jene silovitemu obstreljevanju. Po nji-hovih računih je padlo na verdunsko utrdbi Douaumont 120.000 nemških in francoskih izstrelkov: 2000 teh izstrel-kov je imelo večji kaliber kakor 27 cm. Pri francoskem protinapadu na ver-dunske utrdbi leta 1916. je general Mangin poslal 2600 izstrelkov kalibra 15,5 cm, 400 izstrelkov kalibra 27 cm, 290 izstrelkov kalibra 37 cm in 100 iz-strelkov kalibra 40 cm. Kljub straho-

Graditelji betonske utrdbene črte so razen tega še drugače preizkusili od-pornost betona. Niso samo na novo iz-računali, kako debele morajo biti ze-meljske plasti nad njimi, temveč so jih tudi preizkusili po »obrambni me-todi št. 3«; po tej metodi so namreč »obdelavali« betonsko »skorjo« z naj-hujšimi izstrelki. Material so preizku-sili z obstreljevanjem iz havbic iz zelo majhne razdalje. Havbice pa niso imele kalibra samo 42 cm, temveč celo po 50 cm. Tako so ugotovili, da morajo biti betonske plošče tako debele, da bodo brez škode vzdržale tri izstrelke

varovane po prav preprostem fizikal-nem zakonu. Električne črpalke ustvar-jajo v podzemeljskih prostorih nekol-ko večji zračni pritisk, kakor je na površini zemlje. Ljudje v utrdbah sploh ne pridejo v stik z zunanjim zrakom, zastrupljenim s plini. Trdnjavski zi-dovi nimajo nikakršnih strelskih lin, temveč so topovi v kupolah montirani na jeklenih zidovih na posebnih oseh s krogličnimi ležaji. Topničarji in čast-nik so torej v neprodušno zaprtem prostoru, in kakor mornarji v stolpih vojnihih ladij, ne vidijo ničesar in obra-čajo topove samo po števcu in na čast-

Na levi sliki vidimo notranjost Maginotove črte z oddelkom francoskih vojakov. Desna slika nam pa kaže obrambni zid proti tankom, kakršnega so zgradili Nemci pred Siegfriedovo črto.

Zračne mine

Po londonskem časopisu »The New Statesman and Nation«

H. G. Wells je 6. marca napisal v »News Chronicle«, »da bi lahko zračno vojno skoraj popolnoma onemogočili«. Nato je opisal, kako bi to mogli doseči z zračnimi minami in nadaljeval: »Dejstvo ostane, da je možno zrak onemogočiti.« Slavni pisatelj je s tem menil, da bi zrak, če bi to terjale okoliščine, za vsa zračna prometna sredstva kratko in malo »onemogočili«.

Wellsov članek je zbudil takšne nade, da se je zdelo, ko da so pričeli ljudje povsod verjeti, da bodo pričele letalske sile v kratkem uporabljati zračne mine in da bo to vendar že osvobodilo ljudi strašnega strahu pred letalskimi napadi.

Dejstva so pa tako drugačna, da se mi zdi dolžnost to zadevo natančneje razložiti. Kot izumitelja tega načrta me bo morda ta ali oni obojal sebičnih namenov in osebnih interesov. Zato mi dovolite, da vnaprej omenim, da sem ministrstvu za obrambo države 14. februarja pisмено ponudil izročitev svojega — že patentiranega — izuma vladi v uporabo, popolnoma ne glede na svoje finančne interese.

Zračne mine niso nič drugega kakor z vodikom napolnjeni balončki, kakršne že zdavnaj uporabljajo pri opazovanju in ugotavljanju vremena; s teh balončkov štrle tenke žice, na njih koncu so pa pritrjene bombe, ki jih v vetru lahko pošljemo v kakršno višino hočemo.

Toda zanesljivo bi potrebovali veličansko število takšnih ovir, da bi mogli letalom zapreti pot. To je res. Pomisliti moramo pa, da letalci kljub svojemu pogumu ne kljubujejo sleherni nevarnosti. Nevarnosti, sleherni trenutek in v sleherni višini zaleteti na eno izmed min, ki dan in noč nevidne plovejo po zraku, bi le prav redkokdo kljuboval.

Kako draga bi pa bila takšna mina, Okrog 55 dinarjev ali pa še manj. Letalsko ministrstvo sicer ne dopušča nobenih poskusov, toda toliko je znane, da so razni odlični strokovnjaki izjavili, da lahko tudi še tako majhna eksplozija, ki zadene letalo v zraku, povzroči močne zračne struje v paškovani površini in utegnejo letalo popolnoma pokvariti, da strmoglavi na tla. Kljub svoji smrtonosni moči so letala sorazmerno občutljiva in jih je zelo lahko spraviti iz ravnotežja. Zato bo iz tehničnih vzrokov, ki so odvisni od nosilnosti in izdelovanja primernih balonov, zadoščala bomba z okrog 100 g lahko vnetljivega razstreliva. Za okrog 55 dinarjev bi lahko sestavili popolno zračno mino z balonom, napolnjenim z vodikom, bombo, razstrelivom, žico, delci za priključitev bombe k balonu kakor tudi razstrelno kapico, vezano z vžigalnikom. Ta razstrelna kapica je priprava, ki sproži bombe bodisi zaradi dotika z letalom, tako da eksplodirajo, ali pa da se po nekem določenem času v zraku same uničijo.

Bombe, pripravljene iz lahkih kovin se ne razlete v nevarne drobce kakor na primer profiletalski izstrelki. Če se baloni osvobode teže bombe, splovajo tako olajšani zelo visoko, kjer se naposled razpočijo. Na zemljo padajo samo delci lahkih kovin, ki ne morejo povzročiti večje škode kakor padajoče listje in pa že počen balon, težak morda 15 gramov in nekaj tenke žice, ki tehta komaj pol toliko.

Kako hitro moremo te mine polniti in jih spuščati v zrak? Dva moška lahko skoraj brez posebnih izkušenj v eni minuti napolnita dve mini in jih spustita v zrak, 4.000 mož bi torej v pol ure napolnilo in spustilo v zrak 12.000 min.

Kako hitro se pa mine dvigujejo? Hitrost dviganja je odvisna od tega, koliko vodika je v balonu. Mine lahko v pol ure dosežejo višino 10.000 metrov in lahko jih tako vodimo, da ostanejo ves čas v približno isti višini.

Kaj se pa zgodi pri hudem vetru? Veter ne ovira dviganja min, pač pa njihovo smer. Kajpak jih moramo spustiti v primerni oddaljenosti na vetrovni strani in nekoliko vstran od morebitnih ovir. Kot, ki ga mine naredijo pri spuščanju v zrak, z lahkoto izračunamo.

Ali je za polnjenje in spuščanje zračnih min potrebna velika spretnost? Ne, prav malenkostna. Sleherno četo s povprečno inteligenco lahko s prav malenkostnim poukom izučimo za to delo.

Denimo, da bi morali braniti London pred zračnimi napadi. Piha vzhodni veter. Ali bi bilo torej v tem primeru potrebno več ur ali celo več dni spuščanja zračnih min z vzhodne obale. Najbrže da. Toda celo tedaj bi bili stroški za to manjši kakor stroški za protiletalske topove, obločnice, lovska letala in za vse potrebne ljudi, ki morajo biti posebej za to delo učeni, da ne govorimo o ogražanju človeških življenj. Ne smemo pozabiti, da prevladujejo v zapadni Evropi zapadni vetrovi. Razen tega moramo kot zelo važno točko upoštevati, da bi lahko s sodelovanjem z drugimi narodi po vsej Evropi izbrali sleherno smer vetrov in tako poslali na področje skoraj vsakega naroda, ki bi grozil z vojno, armado zračnih min, ki bi preprečile

Nadaljevanje v 5. stolpcu

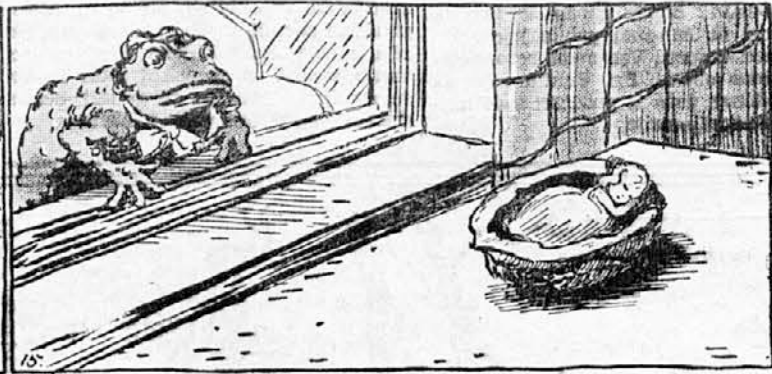
V kraljestvu palčkov

3

Zena je postavila na mizo krožnik. — Krožnik je imel okoli in okoli venec cvetov, stebelca

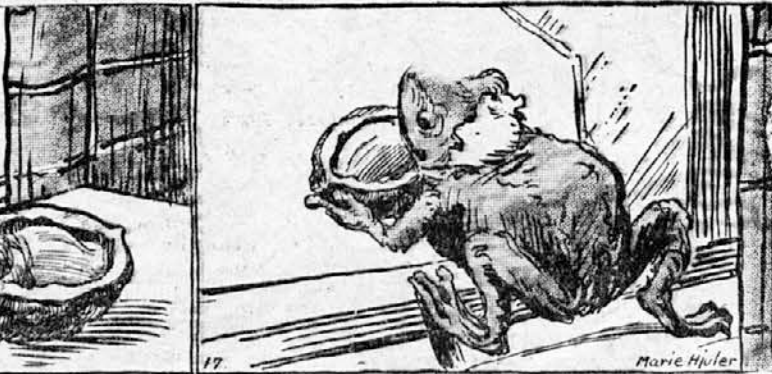
so pa stala v vodi. Na sredi je plaval velik tulipanov list. Na njem je Palčica lahko sedela in

se vozila po krožniku; za veslanje je imela dve beli žimi. Prelepo je bilo to. Tudi peti

je znala, tako prijetno in pri srčno, kakor še živa duša ni slišala.

Nekoč ponoči, ko je ležala v svoji lepi postelji, je priskakljala krastača skozi odprto okno,

ki je imelo razbito steklo. Krastača je bila grda, velika in mokra, cmoknila je naravnost na mizo, kjer je Palčica spala pod

rdečim rožnim listom kakor pod mehko rdečo odejo. »To bi bila lepa žena za mojega sina,« je rekla krastača.

Vzela je orehovo lupino, kjer je ležala Palčica in skočila z njo skozi razbito okno na vrt in na vse kriplje tekla domov.

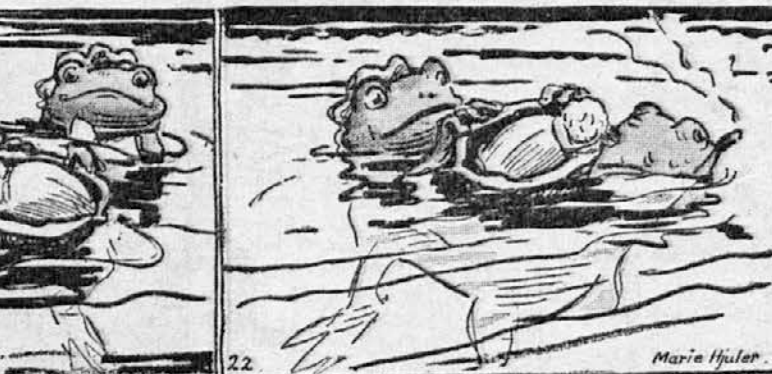
Tam je tekla velika, široka reka; prav na bregu je bilo močvirje; tu je stanovala krastača s svojim sinom. Hu, kako je bil grd in gnusen, čisto podoban svoji materi.

»Kvaks, kvaks, brekerekekeks!« to je bilo vse, kar je mogel re-

či, ko je zagledal ljubko, majčkino deklico v orehovi lupini.

»Ne kriči tako, saj se bo zbudila!« je rekla stara krastača.

»Utegnila bi nama uiti, ker je lahka kakor labodov puh! Spravila jo bova na širok lokvanjev

list sredi reke, in tam bo kakor na otoku, ko je tako lahka in majhna. Tam nama ne bo mo-

gla pobegniti, dokler ne bova pripravila sobice v močvirju, kjer bosta stanovala in živela.«

DALJE PRIHODNJIČ

Nadaljevanje iz 1. stolpca

dvig sovražnih letal. V ta namen bi zadoščale že mine v višini 1.500 metrov, ali še niže. Tudi ladje na morju bi lahko spuščale zračne mine, bodisi za lastno obrambo ali pa za obrambo drugih ladij in obale.

Ali pa ne bi mogle zračne mine, ki postanejo, kakor hitro jih spustimo v zrak, popolnoma samostojne in se ne dajo več voditi, spreminiti svoje smeri, če se veter na lepem obrne? Tako bi ogrožale zračno področje kakšnega prijateljskega naroda. Da, to se more zgoditi. Prav v tem je pa poslednji in takojšnji učinek zračnih min, kajti prav zato lahko zračno vojno popolnoma onemogočijo, kakor je napisal Wells. Po drugi strani pa morejo že danes, vremenske opazovalnice zelo natančno napovedati jakost in smer vetra za 12 ur vnaprej.

Najvažnejše pa ni to, ali je ta načrt v korist angleškemu letalstvu, pač pa, ali je v korist veliki večini ljudi po vsem svetu.

Izdelovanje zračnih min bi bilo v polnem teku že v nekaj kratkih tednih. Brez škode za vsakogar bi pa že prej lahko naredili nekaj poskusov z njimi. Potrebno bi pa pač bilo, da bi vsi narodi izjavili, da pripada nebo njim in ne samo vojskujočim se sovražnim letalskim armadam.

Major H. J. Muir.

Vpliv spanja na rast otrok

V dveh urah spanja lahko otrok zraste za en centimeter in četrt. Ta pojav, ki priča o prožnosti človeškega telesa, sta proučevala ameriška zdravnik dr. Readfield in dr. Maradit na univerzi Jova.

Merila sta 22 otrok, v starosti petih do šestih let. Vsako popoldne so morali otroci dve uri ležati. Nekateri so takoj zaspali, drugi so pa samo počivali, ne da bi zaspali. Tisti otroci, ki so spali, so bili po dveh urah za en centimeter in četrt višji kakor pred spanjem. Vsi ostali pa samo za pol centimetra. 90% tega povečanja višine je odpadlo na telo.

Učenjaki razlagajo to povečanje višine med spanjem s stalnim pritiskom tlaka na telo. Na rebra kar venomer pritiska teža nad njimi, prav zato se pa tudi hrbet manjša. To se dogaja posebno pri igranju. Medtem ko telo leži, se pa sleherni pritisk izgubi, in telo se zaradi svoje izredne prožnosti spet raztegne na normalno dolžino.

Doslej je bilo znano, da spanje vpliva samo na višino telesa pri odraslih ljudeh. Neki nemški učenjaki so pa odkrili, da se pri nekaterih ljudeh med spanjem telo podaljša za dva centimetra in pol.

Na univerzi Jova so ugotovili, da se tista višina telesa, ki jo pridobi otrok med spanjem, pol ure nato spet izgubi. »Scientific Monthly«, New York.

Kaj so opazili na Marsu?

27. julija, ko je bil planet Mars najbližje naši zemlji, je opazovalnica v Greenwichu prišla do naslednjih odkritij: čisto zanesljivo rastejo na Marsu rastline. Dokaj verjetno je tudi, da žive na Marsu tudi druga živa bitja, nikakor pa ne ljudje in sesalci. Opazovanja s pomočjo infrardečih, ultravijoličnih žarkov in izredno občutljive električne toplotne merilne priprave so ugotovili, da je zrak na Marsu redkejši kakor zrak na najvišjih gorskih vrhovih naše zemlje. V takšnem ozračju ne bi mogli živeti sesalci in sploh nobeno višje ustvarjeno bitje, medtem bi pa narobe na Marsu lahko živele žuželke in mikroorganizmi.

Toplotne spremembe so zelo velike, na ravniku je podnevi takšno vieme kakor na Angleškem spomladu, ponoči pa pade temperatura na Marsovem ravniku zmerom pod ničlo. Če so pa na Marsu živel ljudje, kar je čisto verjetno, so zanesljivo pomrli že pred milijoni in milijoni let. Površino planeta lahko razdelimo v puščave in v močno porasle rastlinske predele. Opazili so tudi, da se barva teh predelov spreminja, in sicer od svetlo zelene v rumeno in rjavo barvo. Domneva, da tukaj rastejo in venejo rastline, je veliko verjetnejša kakor mnenje, da predstavljajo ti predeli morje in kopno.

Nove žarnice

Zanimivo bi bilo vedeti, koliko električnih žarnic dan za dnem gori na vsem svetu. Gotovo jih ni samo na milijone, temveč na milijarde. Te žarnice imajo v notranjosti ogljikovo ali kovinsko žico, ki jo električni tok vžge. Te luči pa ne oddajajo samo svetlobe, temveč, kakor lahko čutimo, tudi toploto. Smoter vseh izumiteljev je pa, da bi izumili svetilko, ki ne bi izrabila samo borih 6 odstotkov dobavljene energije, temveč več.

Nov korak naprej v tej smeri so nove živosrebrne parne luči, ki so jih zdaj začeli izdelovati. Ultravijolični žarki, ki jih ne moremo uporabiti za razsvetljavo, v tem primeru zadenejo na površje, napojeno s snovmi, ki pod njihovim vplivom začare — fluorescirajo. Tako lahko dobimo svetlobo, zelo podobno sončni in predvsem lahko uporabimo več dobavljene energije.

Magintov utrdbeni pas

Nadaljevanje z 9. strani

zami za meze. Nekatera mesta so pa še za meze neprehodna. Tu so uporabili senegalske vojake, ki so dolge mesece nosili na glavi potrebni material. Tu v višini smo naleteli na stražo vojakov-planincev. Pozimi leži na njihovih zavetiščih po tri metre debel sneg. Nima jo ne električne razsvetljave ne vodovoda. Svetijo si s petrolejkami, vodo imajo pa v cisternah, prečunano natanko na obroke. Takšen je torej okvir bodoče vojne.

Magintovo utrdbeno črto si lahko predstavljate kakor nekakšno ladjeve, skrito v gorovju. Kar so pred velikimi vojnimi ladjami izvidniške ladje, to so tukaj betonski bloki; v njih je prostora za dvanajst ljudi. Njihova naloga je, zadržati napadalce tri dni. V tem času ugotovi vrhovno poveljstvo glavno točko napada. Vojnim ladjam so prav tako podobni topovi v vrtiljavih oklopnih stolpih. Podzemeljske trdnjave so kakor glavno brodovje. Tudi tukaj kakor v pomorski bitki, delujejo vse enote in prispevajo k zmagi. Kakor hitro količinski oddelki svojo nalogo, se umaknejo k jedru vojske, in sicer po podzemeljskih labirintih, ki preprežajo vse območje področje 50 kilometrov globoko kakor krtovi rovi. Moč Magintovih utrdb je v njihovih obrambnih napravah, v njihovi razsežnosti in nenavadno spretne maskiranju. Med Metzom in Besanconom sem pregledal okrog 30 podzemeljskih trdnjav, pa niti dve nista bili enaki. Nekateri so vkopane v zemljo, druge so skrite pod železniškimi nasipi, tretje pa kakor da bi prežale na robu prepada. Ena izmed njih leži samo tri metre nad morsko gladino, zato so jo morali zavarovati pred morebitno povodnijo. Opazil sem utrdbno celo sredi močvirja.

Podzemeljske vojašnice

Takšni so torej mali členki te utrdbene verige. So pa še velike podzemeljske vojašnice s hodniki, dolgimi več kilometrov, z električno razsvetljavo in železniškimi tiri. Ljudem so na razpolago topla voda, električni ventilatorji in posebna kuhinja. Celi hribi so prevrtani in prebetonirani. Mislili so na vse, tudi na hrano, da bi v teh vojašnicah ljudje lahko stanovali po več mesecev. Tudi na civilno prebivalstvo niso pozabili. V nekaterih predelih Magintove črte, zlasti okrog Bitcha ob reki Mozeli, so zgradili celo pravcata podzemeljska mesta, kjer bi prebivalstvo lahko živelo pod varstvom betona. V Magintovih utrdbah služijo trdnjaviški polki, ki jih rekrutirajo izključno v pariškem okrožju in v pirenejskem departmanu Aude. Vojaki imajo čepice s posebnim znakom, ki predstavlja betonsko utrdbno in žične ovire. Na znak se bere geslo branilcev Verduna: »On ne passe pas!« (Nič ne bo prodrlo!) Vojaki so razdeljeni v oddelke po 12 moč za prvo črto oklopnih utrdb; v njih morajo vztrajati tri dni, dokler ne zasede vsa vojska svojih postojank. Ti ljudje živijo tudi v mirnem času vojaško življenje v rovih; 15 dni so pod zemljo, 15 dni pa počivajo. »Magintovi« vojaki imajo poseben 48dnevni dopust, častniki imajo pa poleg plače posebne doklade v višini polovice redne plače in posebno hitro napredujejo, ker prideta v betonskih utrdbah že na 12 vojakov po en častnik in en podčastnik. Mnogi izmed teh častnikov so prišli iz kolonijske armade, ki je za Magintove utrdbne izvrstna šola. Petdeset metrov pod zemljo sem srečal častnike, ki sem jih spoznal v maroških bojih.

Ljudje imajo tod zelo veliko dela. Na straži se menjajo noč in dan in opazujejo zemeljsko površje s periskopi, molečimi iz zemlje kakor iz podmornic. Ob sleherni se tako neznatni nevarnosti da straža z električnim zvonom alarm in strojnica začne takoj bljuvati ogenj, da ne more nihče v utrdbi. Prav tako so tudi utrdbne same stalno pripravljene za napad. Kakor hitro se zasliši alarm, skočijo vsi vojaki pokonci, nataknejo čelade, pograbijo orožje in izginejo v ozkem stropišču. Betonske stene so mrzle ko led. V trenutku so vojaki v majhnih stolpih, obloženih z jeklenimi ploščami. Straže so tam že zaprle strelske line z jeklenimi ščiti. V tistem trenutku je utrdba razsvetljena z medlo električno lučjo. Vojaki začno streljati s strojnimi in hkrati se sproži žica na električno pot, ki jo potegne 30 metrov strelivo, potrebno za strojnico in topove.

Medtem ko so vojaki v Magintovih utrdbah, morajo častniki budno paziti na njihovo duševno razpoloženje. Samota in molk slabo vplivata na človeškega duha; pod betonskimi oboki Magintove črte poznajo namreč posebne vrste melanholije, ki ji vojaki pravijo »betonitis«. Najboljše zdravilo za »betonitis« je delo, tega imajo pa tu itak zmerom na prebitek.

»Jekleni beluš«

Vojaki pridejo v Magintove utrdbne po enoletnih vajah v vojašnicah. Ta kratka šola zadošča, ker ni potrebno, da bi se urili v velikih formacijah ali v napornih pohodih, pa tudi zato, ker imajo avtomatsko orožje po večini v

Poljski ujetniki: naša slika kaže veliko nemško taborišče za tiste poljske ujetnike, ki so jih Nemci ujeli v bojih

rokah strokovnjaki. Toda vojaki ne stražijo samo, ampak delajo v utrdbah prav tako kakor v tujski legiji, namreč s krampom in lopato. Njihovo delo je kopati strelske jame, pokrivati betonske utrdbne z zemljo in travo in izpopolnjevati mrežo bodočih žic. Vrh tega sade »beluš«. »Beluš« imenujejo jeklene tračnice, ki jih na enem koncu zabetonirajo v zemljo, tako da drugi konec moli v zrak. Njihov namen je ustaviti tanke. Tračnice so različno visoke in če tank naleti nanje, ga tako poškodujejo, da ni več za rabo. Medtem ko te tračnice ustavljajo tanke, jih pa protitankovski topovi, skriti v zemlji, streljajo naravnost v trebuh. Tudi če bi se tanki kako rešili iz prvega peka, bi takoj nato trčili v drugo skupino »belušev«, kjer je vsaka tračnica nabita z razstrelivom; tod tanku ni več rešitve.

V svetovni vojni podzemeljska zavetišča zvečne niso bila vredna svojega imena. Tvorila so del strelskega jarka in so bila v isti nevarnosti kakor strelski jarki. Vojake v teh zavetiščih je moral demoralizirati bobnenje topovski ogenj, ki so mu bili izpostavljeni v strelskih jarkih. Takrat so bila podzemeljska zavetišča zelo nevarna in prav nič udobna. Danes je stvar druga; podzemeljska zavetišča v Magintovih utrdbah ustrezajo glavni zahtevi francoskega maršala Pétaina: »Kar najmanj nevarnosti in kar največ udobnosti.« V vsej Magintovi črti se takšna zavetišča bistveno razlikujejo od utrdb samih in so od njih kar najbolj oddaljena. Na primer: če je utrdba na eni strani hriba, je zavetišče za vojake na nasprotni strani in je s hodnikom zvezano z utrdbo. Videl sem, kako so morali za hodnik, dolg 300 metrov, izkopati 20.000 kubičnih metrov zem-

lje. Tako je po zaslugi maršala Pétaina poskrbljeno, da imajo ojačenja in rezerve mirnih živcev in nezmanjšano borbenost v trenutku, ko morajo nastopiti. Če bi v zadnjem trenutku napadalec osvojil del podzemeljskih utrdb, je poskrbljeno, da se ta del hermetično zapre od drugih utrdb. Podzemeljske galerije so namreč ločene med seboj s premičnimi kovinskimi vrati; v njih so pa strelske line, ki omogočajo obrambo vsakega dela podzemeljskih utrdb posebej.

V začetku sta imeli glavna vojska in rezerva iste prostore v podzemeljskih vojašnicah. Nekateri polki so morali po cele tri mesece brez prestanka živeti v betonu. Beton je bil vlažen, razen tega so pa vojaki trpeli tudi od gromkega odmevanja v podzemeljskih hodnikih. Pozneje so beton z elektriko posušili, vojaki pa stanujejo v bližini utrdb v premičnih varen in hišicah, ki se dajo zložiti kakor harmonika. Kakor hitro zaslišijo alarm, se te hišice zlože in vojaki se spuste pod zemljo. V najdalje 60 minutah je velika trdnjava zasedena.

Obrambo betonske črte bi v vojni še pomnožili z bajoneti kopenske vojske. Posebno zanimiva novost v oborožbi te vojske so tako imenovane trdnjave na kolesih, sestavljene iz enot mehaniziranega topništva. To topništvo se lahko z neverjetno naglico zbere na določenem mestu.

Na drugem bregu Rena so Nemci zgradili trdnjavski pas, podoben Magintovemu; imenujejo ga Siegfriedovo črto, pa tudi »Westwall« (zahodni zid). Ponekod sta obe utrdbeni črti tako malo vsakebi, da bi posadke obojih utrdb skoraj lahko druga drugo pozdravljale...

Paročna potovanje

Novinar Jože se je oženil. To še ni nič hudega, čeprav je bil Jože lep fant, saj se sčasoma poženijo vsi novinarji. Morda je ta ali ona znanca, ki se je pregledoko zagledala v njegove črne oči, potočila malo solz, pa tudi to je bilo kmalu pozabljeno. Potem pa so si še napasli svojo radovednost, ogledali in obrali njegovo »boljšo polovico«; moški s strokovnjaki zanimanjem, ženske kajpak nekoliko zavistno. Ko pa so vendarle prišli vsi na svoj račun, je nastal nov problem: kam bosta šla na poročno potovanje. Vprašanje sem, vprašanje tja, a nihče ni vedel pravega. »Morda bo popelje celo v Nico?«, so ugibali nekateri. »Ali pa nikamor,« so modrovali nevoščljivci. Novinar Jože je pa molčal in se zvito smehljaj.

Tretji dan po poroki sta novoporočena oblekla športni obleki, nataknila gojzere in jo mahnila v gore. Jože je bil na svojem »potepanju« po gorah izključno idilično planinčar, kamor je le redkokdaj zašla živa duša. Na tej planinci je stala lična hišica in zraven hlev, po travniku okrog pa se je paslo vse polno krav. Od vseh strani so to idilično planinco oklepali strmi vrhovi gora. Ali si mogel misliti kaj lepšega? Sem nista segala hrup in vrvenje ljudi, ne mrzlica vojnih poročil med Poljsko in Nemčijo. Stari pastir in njegova žena ter čreda krav so bili edini prebivalci te planince.

Jože je že preje poskrbel, da sta mu pastirja prepustila sobo z dvema posteljama. Tu je vse preuredil, prebelil in preskrbel posteljino. Preživljala sta res lepe dneve. Ob lepem vremenu sta plezala po sosednjih vr-

hovich in ko sta se zvečer vrnila prijetno utrujena, so jima izborni tehnik koruzni žganci z mlekom ki jih je tako dobro znala skubati samo pastirica. Kadar je pa bilo deževno vreme, sta ostala doma in pisala znanecem in prijateljem. »Čudovito se imava,« je pisala ona svojim prijateljicam. Jože pa je pisal prijateljem, da je v raju, naj pridejo pogledat!

Naslednjo nedeljo je pastir zapustil planinco in se napotil v dol. V cerkev pojdem, gredoč stopim pa še na pošto, morda bo kaj zame.

Popoldne je novinar Jože ležal za kočo na travi in brezskrbno strmel v nebo. Njegova žena je pomagala pastirici pomivati posodo; stopila je na prag in mu požugala: »Lenoba je poglaviti greh!« — »Ampak šele sedmi, zadnji,« se je smejal Jože in se pretegnil. Zazrl se je v nebo, kjer se je tu pa tam podil kak oblaček, in premišljeval, kako lepo je tako le brezdelno počivati in čakati, da mine dan. Lenoba pravijo temu ljudje: »Grda beseda! Povrhu je še greh in to celo poglaviti greh: je premišljanje besede svoje žene.« Ali je zato tako sladko lenariti, ker je greh, ali je zato greh, ker je lepo? —

Naj bo že kakor hoče, Jože je ta čas ta greh iz vsega srca blagoroval, in vsakemu, ki bi mu dejal, da lenariti ni lepo, bi odločno povedal: »Lepo je, in tudi koristno, pa najsibo za mlade ali stare, in vsem ugaja, najbolj pa tistim, ki kritizirajo iz gole nevoščljivosti, ker sami ne morejo!« Kaj bi bilo, pr. počel zdaj Jože, če bi ne bilo lenobe. »Zato pa,« je zaključil Jože svoje modrovanje. »Je najlepši in najboljše sedmi poglaviti greh. Živela lenoba!«

Radio Ljubljana

od 21. do 27. sept. 1939.

ČETRTEK 21. SEPTEMBRA

12.00: Plošče 12.45: Poročila 13.00: Napovedi 13.20: Radijski orkester 14.00: Napovedi 18.00: Pester spored Radijskega orkestra 18.40: Slovensčina za Slovence 19.00: Napovedi, poročila 19.30: Deset minut zabave 19.40: Nac. ura 20.00: Originalna švicarska godba 20.45: Reproduciran simfoničen koncert 22.00: Napovedi, poročila 22.15: Radijski orkester. Konec ob 23. uri.

PETEK 22. SEPTEMBRA

12.00: Plošče 12.45: Poročila 13.00: Napovedi 13.20: Opoldanski koncert Radijskega orkestra 14.00: Napovedi 18.00: Zenska ura 18.20: Plošče 19.00: Napovedi, poročila 19.30: Sedanje stanje družba Rdečega križa v Jugoslaviji 19.40: Nac. ura 20.00: Koncert Radijskega orkestra 21.10: Orgelski koncert 22.00: Napovedi, poročila 22.30: Angleške plošče. Konec ob 23. uri.

SOBOTA 23. SEPTEMBRA

12.00: Plošče 12.45: Poročila 13.00: Napovedi 13.20: Plošče 14.00: Napovedi 17.00: Otroška ura 17.50: Pregled sporeda 18.00: Radijski orkester 18.40: S poti proti morju med otoki 19.00: Napovedi, poročila 19.40: Nac. ura 20.00: O zunanji politiki 20.30: Zelena bratovščina 22.00: Napovedi, poročila 22.15: Radijski orkester. Konec ob 23. uri.

NEDELJA 24. SEPTEMBRA

8.00: Citraški dueli 9.00: Napovedi, poročila 9.15: Plošče 9.45: Ver-

ski govor 10.00: Prenos cerkvene glasbe iz stolnice 11.00: Plošče 11.30: Orkestralni in pevski koncert 13.00: Napovedi 13.20: Pesnice za ples 17.00: Kmetijska ura 17.30: Plošče 19.00: Napovedi, poročila 19.40: Nac. ura 20.00: Slovenski vokalni kvintet 20.45: Koncert Radijskega orkestra 22.00: Napovedi, poročila 22.15: Plošče. Konec ob 23. uri.

PONEDELJEK 25. SEPTEMBRA

12.00: Plošče 12.45: Poročila 13.00: Napovedi 13.20: Koncert Radijskega orkestra 14.00: Napovedi 18.00: Zdravstvena ura 18.20: Plošče 18.40: Delo radijske postaje v prihodnjem letu 19.00: Napovedi, poročila 19.30: Zanimivosti 19.40: Nac. ura 20.00: Komorni trio 20.45: Plošče 21.15: Samospeli 22.00: Napovedi, poročila 22.15: Radijski orkester. Konec ob 23. uri.

TOREK 26. SEPTEMBRA

12.00: Plošče 12.45: Poročila 13.00: Napovedi 13.20: Koncert Radijskega orkestra 14.00: Napovedi 18.00: Plošče 18.40: Glasbeni spored našega radia v prihodnjem letu 19.00: Napovedi, poročila 19.30: Deset minut zabave 19.40: Nac. ura 20.00: Plošče 20.20: Ljubljanski študentje, dramska igra 22.00: Napovedi, poročila 22.15: Koncert Radijskega orkestra. Konec ob 23. uri.

SREDA 27. SEPTEMBRA

12.00: Plošče 12.45: Poročila 13.00: Napovedi 13.20: Plošče 14.00: Napovedi 18.00: Mladinska ura 18.15: Plošče 18.40: Mladinski spored v prihodnjem letu 19.00: Napovedi, poročila 19.40: Nac. ura 20.00: Kmečki trio 21.15: Klarinet solo 22.00: Napovedi, poročila 22.15: Plošče. Konec ob 23. uri.

Obleke, perilo, vetrni suknjiči, dežni plašči, trenčkotni in vsa praktična oblačila, nudi v največji izbiri, najceneje

Presker

Ljubljana, Sv. Petra c. 14

GOISERIJ, SMUKI in vsi ŠPORTNI čevlji v priznani najbolj izdejavni pri

A. ZALOKAR, Ljubljana, Mestni trg 19 Sprejemamo tudi popravila

FR. P. ZAJEC
IZPRAŠAN OPTIK IN URAR
LJUBLJANA, sedaj Stritarjeva ul. 6
pri frančiškanskem mostu
vsakovrstna očala, calinogledi, topometri, barometri, hygrometri, id. Velika izbira ur, zlatine in srebrnine. Samo kvaliteta optika. Centri brezplačno!

Din 100
mesečno odplačevanje in 100 din are, ki jo je treba poslati pri naročanju, prodajamo v gotovini in na odplačevanje.

SIVALNE STROJE z glavo zgornaj in kabinet, šivajo naprej, nazaj, vezejo, krpajo in pletejo, din 1750.—

RADIO APARATE na baterijo in na tok za vse tri valovne dolžine, din 800.—

PISALNE STROJE z 88 znaki v latinici ali cirilici, v elegantnem zaboju, din 1650.—

DVOKOLESA, moška, ženska, otroška in dirkalna iz najboljšega nemškega jekla, din 750.—

URE, zadnja novost, stenske, namizne, stenske za hiše in podjetja, pogon na tok ali žepno baterijo, dolgotrajna točnost, pismono jamstvo, din 250.—

Za blago, ki Vas zanima, zahtevajte brezplačni ilustrirani cenik s pogoji. Išče mo zastopnike, posrednike, potnike, zaslužek dober. Kapital in protokolacija nista potrebni.

„MERKUR-ZAVOD“

Beograd, Pašićeva 2

Post. št. 57582

fah 800